

עשיק פרי' כי תצא תשע"ב

דעה חכמה לנפשך

של"ם פרי' כי תצא תשע"א

נשמתין חרותין

פרשת שופטים תשע"ב

ביאורים בשער הכוונות

שיחות קודש
מאת מו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון
"יום החכמה"

שע"י ושיבת "תורת חכם" ללימוד הנגלה והנסתר
רח' אחלי יוסף 4, ירושלים עה"ק תרככ"א

**להלן רשימת שיעורי התורה
המתקיימים בבית מדרשינו במשך השבוע**

שיעורים באידיש

- ❖ שיעור בנמרא מסכת בבא בתרא, מפי הרה"ג המפורסם ר' יהושע בהן שליט"א, בימים א'-ה' בין השעות 4:00-5:00 אחה"צ.
- ❖ שיעור בשער הכוונות למהרה"ו זי"ע, מפי מו"ר הגה"צ שליט"א, בימים א'-ה' בין השעות 7:00-8:30 בערב.
- ❖ שיחת קודש ברעווא דרעוויין שלוש סעודות (מוזמן צה"כ דר"ת).

שיעורים בלשח"ק

- ❖ שיעור בספח"ק שיהות הר"ן, מפי מו"ר הגה"צ שליט"א, וסדר התרת קללות לפי מנהג הרש"ש זי"ע, בליל שישי בשעה 8:30.

ניתן לשמוע שיעורי מו"ר שליט"א ב"קול הלשון"

- ❖ **שיעורים באידיש:** טל' 03-6171086 (באמריקא: 7183952440 בענגלאנד: 2081233788)
  - שיעור בספח"ק אוצרות חיים - שיעור מס' 1 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-37-61)
  - שיעור בספח"ק רחובות הנהר, נהר שלום, סידור הרש"ש - שיעור מס' 3 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-41-63)
  - שיעור בחסידות (פר' השבוע) - שיעור מס' 2 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-41-62)
  - שיעור בספר נתיב מצוותיך ואוצרות חיים - שיעור מס' 5 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-41-65)
  - שיעור בשעה"כ שבת - שיעור מס' 6 (באמריקא ובענגלאנד: 3-4-41-66)
  - שיעור בספר אדיר במרום לרמח"ל (טל' 03-6171041) - שיעור מס' 2 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-62)
- ❖ **שיעורים בלשח"ק:** טל' 03-6171041 (באמריקא: 7183952440 בענגלאנד: 2081233788)
  - שיעור בספר התניא - שיעור מספר 1-2 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-1)
  - שיעור בספח"ק שיהות הר"ן (ושער יהו"א) - שיעור מס' 3 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-3)
  - שיעור בספח"ק ליקוטי מוהר"ן - שיעור מס' 1-3 (באמריקא ובענגלאנד: 2-6-5-2-4)
  - שיעור בספח"ק עץ חיים - שיעור מספר 1-1 (באמריקא ובענגלאנד: 2-7-5-2-1)
- ❖ **שיעורים באנגלית:** טל' 03-6171002 2-4-9

כמו כן ניתן לשמוע כל השיעורים בזמן אמירתם בטל' 03-6171002 (באמריקא: 7183952440). אפשר להשיג הקלטות השיעורים ממערכת קול הלשון בטל' 02-5816622. ניתן לקבל את הקונטרס מידי שבוע בדואר אלקטרוני ע"י משלוח בקשה לכתובתנו:

tc7@neto.bezeqint.net

ויהי רצון שבכח התורה הקדושה נזכה להתדבק בו ית' כראוי
ולעשות רצונו בלבב שלם למען לא נבוש ולא נכלם לעולם ועד
ונזכה בולנו יחד לביאת משיח צדקינו בב"א.

מכון "יום החכמה"

ת.ד. 5245 ירושלים

טל': 057-3153884 02-5389584 טלפקס:

דא"ח רעוא דרעוין פרשת כי תצא תשע"א

פי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שביו: (דברים כ"א, י) פי תהיין לאיש שתי נשים האזת אהובה והאזת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשנואה: והיה ביום הנזילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור: פי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו פי הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה: (שם פס' ט"ו - י"ז)

שהקב"ה היה עמנו תמיד בכל הדורות, כך הוא עמנו היום, וכדאי שיהיה "נתנו ה' אלקיך בידך". ועי"כ זוכים לקדושת שבת שזוהו שאמר "ושבית שביו" מלשון שבת קודש.

כי באמת כל התפלות מתפשטים בכל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, והתפלות בריש כל דרגין הוא למעלה למעלה מאד בעולמות היחוד, ולא שאינו למטה, אלא שאינו ניכר ומורגש למטה, וכאשר האדם מניע לעבודת התפלה בחודש אלול בבחי' "ושבית שביו", צריך לדעת בראשונה שתפלה

א. עיקר המלחמה הוא עבודת התפלה וצריך להאמין ולבטוח בה' שהתפלות יפעלו **כי** תצא למלחמה על אויבך הוא מלחמה של התפלות, ואיתא בזהר חדש^א עה"פ זבכתה את אביה ואת אמה ירח ימים' שהוא חודש אלול, ואיתא בהמגיד מקאזניץ ובר' צדוק^ב שהעבודה בחודש זה הוא עבודת התפלה, והוא ענין 'כי תצא למלחמה' שהוא המלחמה של התפלות, וצריך להזהר לא להכנס לחלישות הדעת ולחשוב שאין התפלות פועלות, אלא להאמין באמונה שלמה ש'ונתנו ה' אלקיך בידך" דהיינו שיתקבלו התפלות, וכמו

א. זוהר חדש כי תצא נ"ח ע"ב: ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, דא היא ירחא דאלול, דביה סליק משה לטורא, למבעי רחמין קמי קב"ה, בגין דישתביק לישראל על חובא דעגלא. ובגין דא ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים וכו', עכ"ל

ב. עי' עבודת ישראל בפרשה זו, ובפרי צדיק לרצה"כ בפרשה זו, וע"ע צדקת הצדיק אות קס"ט וז"ל: וזה ענין ימי אלול שהוא שלוש יום לפני ראש השנה שואלין ודורשין בענינו, דשלושים יום מקודם הוא זמן ההכנה, וידוע דראש השנה נקרא "היום הרת עולם" שהוא המחשבה שעלה לברוא במדת הדין, דהיינו סוף מעשה שהוא עת קץ ועולם הבא, שאז יהיה יצחק ראש ההנהגה כנודע שיהיה כל מיני טובה בדין, זה היה במחשבה תחילה. ולהמתיק גם הדינים דמחשבה בשורשם שהוא עומק ראשית דמחשבה, מקדימים באלול להתפלל ולהמתיק, דשם בעומק ראשית אין שייכות אף לרושם רע כלל כידוע. ולכן אמרו בספר יצירה דחודש אלול ביו"ד כידוע דברי חז"ל במנחות (כ"ט ע"ב) על פסוק (ישעיה כ"ד ד') כי ב"ה וגו' עולם הזה בה"א ולכך חודש ניסן שהוא כפי סוף הבריאה ומעשה עולם הזה בה"א, ועולם הבא ביו"ד, והיה ראוי להיות כן תשרי. אבל ידוע דהזמנים ישראל הוא דמקדשי להו, והם קידשו לאלול בקדושה זו כי רצו להמתיק בשורשן, ולכך אלול ביו"ד והוא על שם המחשבה כנודע. ושלשים יום קודם היינו המחשבה לחשוב זו המחשבה, שהמחשבה דבוקה בשורשה, עכ"ל.

אסור לה להיות בעצבות ומרה שהורה ח"ו, כי כאשר אדם חושב שאינו יכול לפעול בתפלותיו, הרי הוא נכנס לעצבות ומרה שהורה ח"ו, ואין זה שייך לכלל ישראל אלא לגויים, כי כלל ישראל הם בסוד השמחה בכל עת, כמ"ש (תהלים ל"ב י"א) "שמחו בה" וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב'.

ב. קלי' עמלק הוא חלישות הדעת וקרירות באמונת פעולות התפלה

וזהו ענין מדיית עמלק הנוכח בסוף הפרשה "זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' אשר קרך בדרך ויונב בך כל הנחשלים אהריך" וכו', וכיאר בלקו"ה (הו"מ הל' נחלות הלכה ד') דעיקר המלחמה בעמלק הוא

ג. עי' בשער הכוונות (דף א' ע"ב) וז"ל: אסור לאדם להתפלל תפלתו בעצבון, ואם נעשה כך אין נפשו יכול לקבל האור העליון הנמשך עליו בעת התפילה. אמנם בעת שמתודה הידוי ומפרט חטאיו או טוב להתעצב בלבד, אבל בשאר התפילה נמשך לו נזק נפלא גדול על ידי עצבותו, אבל צריך להראות לפניו ית' הכנעה גדולה באימה ויראה, אמנם תהיה בשמחה יתירה וגדולה בכל האפשר, כדמיון העבד המשמש את רבו בשמחה יתירה, ואם משמשו בעצבות עבודתו נמאסת לפניו, וכמעט שעיקר המעלה והשלמות והשגת רוח הקודש תלויה בדבר זה, בין בעת תפילתו ובין כשעושה איזה מצוה משאר המצוות, וכמו שאמרו בגמרא מההוא דהוה קבדח טובא כו' ואמר תפילין קא מנחנא. ואל תבוז לענין זה כי שכרו גדול מאד, עכ"ל.

ובשער רוה"ק (דף ח' ע"ב) וז"ל: גם מדת העצבות בעצמה היא מדה מגונה מאד, ובפרט הרוצה להשיג חכמה ורוח הקדש, ואין דבר גורם מניעת ההשגה אפי' אם יהיה ראוי אליה, כמו (שיש בו) מדה של העצבות, והעד בזה מה שאמר הכתוב (מלכים ב' פ"ג פט"ו) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', וכמה ראיות אחרות, עכ"ל.

ד. עי"ש שהוא מיוסד על תורה ב' בלקו"מ דהבכורה הוא סוד התפלה והבכור נוטל פי שניים היינו שני חלקי התפלה שהוא סידור שבחו של מקום ושאלת צרכיו וכו' (אות ב' שם), ובהמשך שם באות ו' כתב בזה"ל: וכשאנו רואים אורך הגלות ובכל יום אנחנו צועקים אליו ואינם נושעים, ויש מעמנו בני ישראל שטועים ח"ו בלבם שכל התפלות הם לריק, אבל באמת כל התפלות הצדיקים שבכל דור ודור הם מעלים אותם ומקיימים אותם כמו שכתוב: "ויקם משה את המשכן", ומעלין כל שיפא ושיפא לדוכתיה, ובנין קומתה של השכינה מעט מעט, עד שישתלם שיעור קומתה אז יבוא משיח דא משה, וישלים אותה ויקים אותה בשלמות, עכ"ל. ועל זה האריך מאד בלקו"ה שם וכיאר באורך שכל קלי' המן עמלק לקרר נשמות ישראל שלא להאמין בכה עבודת התפלה וכו' ונעתיק מעט מזעיר מלשונו בכ"מ שם:

שם אות ג': אך הענין כי מה שיש בתפלה שני בחינות שהם סידור שבחו של מקום ושאלת צרכיו, כמו שאמרו רז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום תחלה ואחר כך יבקש צרכיו, זה בחינת מה שאמרו רז"ל אין האשה כורתת ברית אלא למי שעושה אותה כלי, כי התפלה היא בחינת אשה יראת ה' היא תהלה, כמובא כי עיקר התפלה הוא לתקן כלי השפע בשלמות כידוע וכמבואר בהתורה ואתם תהיו לי וכו' (בסימן ל"ד), כי ה' יתברך חפץ להטיב ורוצה להשפיע טובו וחסדו תמיד, אך אין יכול להמשיך השפע כי אם על ידי מעשה התחוננים דייקא, דהיינו על ידי בני ישראל שנתן להם הממשלה על ידי שיתקנו כלי השפע בשלמות על ידי תפלה כתקונו. ועיקר שלמות התפלה הוא על ידי האמונה, כי אמונה בחינת תפלה, כמו שמבואר כמה פעמים כמו שכתוב: ויהי ידיו אמונה ותרגמו פרישן בצלו, והאמונה צריכה להיות שלמה בכל הבחינות ובלא זה אין להתפלה שלמות ואינה נעשית כלי לקבל השפע, כי עיקר הכלי שנשלמת על ידי דבורי התפלה הוא על ידי האמונה השלמה שהיא עיקר הכלי לקבל כל טוב, היינו שכמו שצריך שיהיה לו אמונה שלמה בה' יתברך שהוא בורא הכל ומנהיג מושל ומשגיח, ובידו לשנות את הטבע כרצונו ולהשפיע כל טוב, כמו כן צריך שיהיה לו אמונה בעצמו להאמין באמונה שלמה שה' יתברך שומע ומאזין ומקשיב כל דבור ודבור של כל אחד מישראל אפלו מהגרוע שבגרועים, כי הוא יתברך שומע תפלת כל פה, ויש כח בכל אחד מישראל לפעול בקשתו ברחמים אצלו יתברך אם יתפלל באמת אליו יתברך, כמו שכתוב קרוב ה' לכל קוראיו וכו'. וכל זמן שאין לו אמונה בעצמו שיש גם לו כח להמשיך השפע בתפלתו עדיין אין לו כלי לקבל השפע, כי אין לו מקום וכלי בלבו לקבל השפע, מאחר שלפי דעתו הוא רחוק מלקבל השפע ולהמשיך השפע, מאחר שאינו מאמין בעצמו שתפלתו עושה רושם.

על כן עיקר התהוות הכלי על ידי התפלה להמשיך ולקבל השפע ולפעול בקשתו, הוא על ידי שלמות האמונה בכל הבחינות. שמאמין בה' יתברך שהוא כל יכול שליט ומושל ומנהיג כרצונו, והוא חנון ורחום ושומע תפלת כל פה כנ"ל. ובשביל זה צריכין לסדר שבחו

של מקום תחלה ואחר כך לשאול צרכיו, כי על ידי סידור שבחו של מקום נתחזקה האמונה בשלמות כנ"ל, ועל כן מוזכרין בתחלת התפלה בסידור שבחיו וכות אבות כדי לחזק האמונה שהוא יתברך גומל חסדים טובים תמיד ועשה חסדים גדולים עם אבותינו ושמע תפלתם תמיד, ובכחם וזכותם אנו מתחזקים שישמע גם את תפלתנו וימלא משאלותינו ברחמים, וזהו כלל סדור שבחיו יתברך שאומרים בתחלת התפלה וכו'. ועל ידי שאנו מוזכרין כל זה בשבחיו, כי זה עיקר שבחיו כשמוזכרין טובו וחסדו, כי זה עיקר גדלתו יתברך כנודע, על ידי זה נתחזק לבנו להתפלל בלב שלם אליו יתברך על צרכינו, כי על ידי זה נתחזק אצלנו האמונה בעצמנו שירחם גם עלינו וישמע תפלתנו וישפיע לנו כל טוב כאשר שמע תפלת אבותינו ויחד שמו עליהם וכו"ל, ועל ידי זה נעשה לנו כלי לקבל השפע וכו"ל. נמצא בסידור שבחיו קודם שאלת צרכיו הוא בשביל לתקן הכלי בשלמות לקבל השפע וכו"ל, ועל כן בסיום שאלת צרכיו מסיימין בברכת שומע תפלה, כי זה עיקר שלמות התפלה כשאנו מאמינים שהוא שומע תפלת כל פה, שעל ידי זה עיקר שלמות הכלי לקבל השפע וכו"ל, ואנו מתחזקים באמונה זאת שהוא יתברך שומע תפלה וכו', עכ"ל.

שם באות י"א ז"ל: כי זה הטעות שנכנס בלב כמה אנשים לטעות כאלו כל התפלות לריק חס ושלום, כשרואין שצוועקין ומתפללים ומתחננים ימים ושנים ואינם נושעים כנ"ל, זה הטעות נמשך מבחינת קלפת המן עמלק שעל ידו עיקר אריכת הגלות המר הזה שהוא גלות אדום, שהוא בחינת עמלק שהוא מזרע אדום, כי עמלק הוא כלל כל הקליפות והסטרא אחרא והוא המסית והוא המקטרג והוא המחליש את הדעת מלהתחזק בתפלה, כי הוא בעצמו מסית את כל אחד מיישראל במה שהוא מסיתו בתאות ובהרהורים ובמדות רעות רחמנא לצלן, ומחמת זה מתגבר הגלות חס ושלום. ועל ידי זה בעצמו הוא מחליש את הדעת מלהתחזק בתפלה מאחר שמטעה אותם בדעתם הלא אתם רואים שאינכם פועלים כלל בתפלתכם חס ושלום, וכשמתרשלים בתפלה מתארך הגלות יותר חס ושלום, וכל מה שמתארך יותר הגלות מחליש הדעת מלהתפלל יותר ויותר, וכן חוזרת חלילה חס ושלום חס ושלום.

ועל כן באמת מתארך הגלות מאד עד שלא היה אפשר לצאת מהגלות חס ושלום על ידי רבוי תחבולותיו הרעים לולא ה' שהיה לנו שהוא בעצמו לוחם עמו בכל דור ודור, כמו שכתוב מלחמה לה' בעמלק מדר דר. והוא ברחמיו שולח לנו בכל דור ודור צדיקים נפלאים שבחכמתם הנשגבה הם מכניסים בדעתנו לבלי ליאש עצמנו מן הרחמים בשום אופן, ומכניסים בלבנו התחזקות נפלא להתחזק בתפלה תמיד יהיה איך שיהיה, ועל ידי זה תבוא הגאולה במהרה. וזה בחינת תוקף הנס של פורים, כי המן הרשע ימח שמו, הוא בחינת הקליפה שרצה להתגבר בסוף הגלות של בבל לעכב הגאולה ולהחליש לב בני ישראל מלהרבות בתפלה מחמת שרואים שכבר עבר הזמן שהבטיחו אותם לגאלם לטוף שבעים שנה ועדין לא נגאלו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שכלם חשבו וטעו ואף הניאל חשב וטעה, עין שם. ועל כן סבר המן להכניס הטעות בלב כאלו אין עוד תקוה חס ושלום וכו'.

ועל כן הזהירנו התורה הקדושה לזכר מעשה עמלק כמו שכתוב וזכור את אשר עשה לך עמלק וכו' אשר קרך בדרך, 'קרך' מלשון מקרה חס ושלום בחינת פגם הברית שזה עיקר היצר הרע, כמו שמבאר בהתורה הנ"ל. וזהו קרך לשון קרירות היינו שהוא מקרר לב האדם מלהתחזק בתפלה שצריכה להיות בחמימות דקדושה בחינת חס לבי בקרבי וכו' דברתי בלשוני וכו', כי הוא המסית למה שמסית, והעיקר בפגם הברית, והוא המחליש הדעת מלהתחזק בתפלה על זה מאחר שרואין שזה כמה שצוועקין ואינם נושעים חס ושלום. וזהו: ויונב בך כל הנחשלים אחרך, שהוא מתגבר רק על החלושי כח שבישראל. וזהו ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים, 'ירא אלקים' זה בחינת תפלה שהיא בחינת יראה, כמו שכתוב, יראת ה' היא תהלהלל, היינו שאתה עיף ויגע ואינך מתחזק בתפלה שהיא בחינת יראת אלקים. וזה בא ממנו בעצמו שהוא מחליש דעתך וכו' וכו"ל. והזהירה התורה לזכור זאת היטב, כי צריכין לזכור זאת היטב כי היתב בלבנו, כי התגברותו בחלישת הדעת הזאת הוא בלי שעור, וצריכין לזכור את עצמו בכל פעם בגודל האזהרות של הצדיקים אמתיים שהזהירונו בכמה לשונות לבלי ליאש עצמנו מן הרחמים בשום אופן וכו"ל וכו' עכ"ל.

שם אות כ' ז"ל: וזה צריך כל אדם לידע מאד שכל אחד כפי אריכת גלותו בתאותיו ומדותיו הרעים שזה עיקר הגלות, הוא צריך להרבות בתפלה מאד מאד כל ימי חייו הבלו. ואפלו כשרואה שמתפלל הרבה ואינו נענה והתאות והבלבולים מתגברים עליו בכל פעם יותר, אעפ"כ אל יטעה שתפלותיו ושיחותיו הם לריק חס ושלום, רק ידע ויאמין שאין שום דיבור נאבד לעולם, וכל תפלה ושיחה עושה רושם עד שיגמר הבנין שצריך, אז יכמרו רחמיו יתברך וישוב אליו וירחמנו וכו"ל. ועל כן הוא צריך להתחזק להרבות בתפלה ושיחה תמיד. אך אעפ"כ כשיהיה לו איזה ישועה אל יטעה שעל ידי תפלותיו ומעשיו הטובים פעל זאת, רק ידע שהכל בחסדו וכו"ל. ואעפ"כ שאנו יודעים שאי אפשר לנו לפעול הישועה השלמה בתפלותינו, אעפ"כ אנו צריכים לעשות את שלנו להרבות בתפלה כפי חננו, ואז יכמרו רחמיו ויעשה בחסדו למענו וישיענו בקרוב. עכ"ל.

מדרגות בעולמות א"ם, אלא ששם אין שום היסרון כלל, כי הם למעלה מן הצמצום, ומ"מ שייך שם ענין הוי"ה וענין תפלות ובהי" מ"ן ומ"ד, אלא שכל זה אינו אלא תוספת מעלה של גילוי היחוד ביתר שאת, כי שם כל ענין התפלות הוא שיתגלה תוספת קישוט בגילוי אור א"ם ב"ה, וזהו עבודת הצדיקים שצריכים להכנס בעבודת התפלה לבהי" ושבית שביו" שהוא קדושת השבת, כי צריכים להבודד בשעת התפלה בעולמות העליונים, שהם עולמות היחוד השלם למעלה למעלה.

ד. הצדיקים מתבוננים ומתבודדים קודם התפלה בעולמות א"ם ב"ה

ואיתא באדמו"ר האמצעי דכאשר מתגברים הדינים לפעמים מחמת עוונות הפרט או מחמת עוונות הכלל ה"ו, אז צריך האדם לגשת לתפלה מצד ההסתכלות בעולמות היותר עליונים, אשר שם אין מוגיע שום הטא ושום חסרון, וכל תפלתו תהיה להוסיף קישוט בעולמות א"ם, ושם כל בהי" החסרונות הם סוד גבורות קדושות, לגלות האור בתוספת התלהטות ביתר שאת וביתר עוז, וזהו החכמה קודם התפלה. ואח"כ יכול להכנס לעבודת התפלה למטה.

ה. האהובה והשנואה הם שני מדרגות של השכינה הק' בסוד רחל ולאח

כי תהינה לאיש שתי נשים אחת אהובה וגו' והיה הבן הבכור לשניאה, והיה ביום הנחילו וגו', לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור, כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שניים וגו'. הנה ב' נשים אלו הם סוד ב' מדרגות של השכינה הק' שהם לאה ורחל, ובהי" רחל נקראת

כאשר יש לישראל צרות, ומכנים היצה"ר בלב ענין של קרירות, ומחליש דעותיהם שכאילו התפלות אינם פועלות, וכמ"ש "אשר קרך בדרך" שהוא קרירות, דהיינו ההרגשה שהתפלות אינם עוזרות ואינם פועלות, ועי"ז נחלשים הלבבות, ובזכות הצדיקים שוכני עפר שהם כבר נמצאים במנוחה והנחלה בבהי" ושם ינחו יגיעי כח', וכמאה"כ (דניאל י"ב י"ג) ואתה לך לקץ ותנוח וגו', והם בהי" יו"ד העליון, ובכח צדיקי הדור שבחיים חיותם, שהם בהי" יו"ד התחתון¹, נמשך כח וחיוזק לנשמות ישראל להכנס לתקוה ובטחון להתפלות בודאי יפעלו ויעשו פרי, וכמ"ש (שמות י"ז י"א) 'זהיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל'.

ג. עבודת התפלה שייכת בכל העולמות ואף בעולמות שלמעלה מן הצמצום

והנה הדבר הראשון שצריך כדי לזכות להכנס לעבודת התפלה הוא, לדעת שיסוד עבודת התפלה שהוא העלאת מ"ן והמשכת מ"ד כמבואר בכל כוונות האריו"ל, כמו שהוא בעולם האצילות, כן הוא בכל העולמות, ואפי' בעולמות העליונים שלמעלה מן הצמצום, כי בערכם הם גם בהי" שם הוי"ה הכולל כל המדרגות, וכדכתיב הוי"ה הוי"ה אל רחום ותנון, ואמרו חז"ל (ראש השנה י"ז ע"ב) הוי"ה א' קודם החטא והוי"ה ב' אחר החטא, ועומק הסוד הוא, דהוי"ה דקודם החטא הוא בהי" העולמות שקודם הצמצום, והוי"ה שאחר החטא הוא אחר הצמצום, וכמו שאחר הצמצום העולמות הם בהי" שם הוי"ה, כך יש הוי"ה עליונה שקודם הצמצום בערך אותם עולמות², כי כמו שהקב"ה גילה העולמות שאחר הצמצום, כך הוא גם גילה העולמות דא"ם, שה"ם עולם המלבוש המיוסד גם על שורש ד' אותיות הוי"ה, בבהי" נעלמת ודקה כפי ערך אותם עולמות, והם הכל

ה. עי' לקו"מ תורה ו' בענין י' עליון וי' תחתון שהם בהי" משה ויהשע וכו' ואכמ"ל.

1. עי' היטב דעה חכמה לעיל פרשת מטות תשע"א עמ' י"ג מדברי 'הלל מפאריטש ז"ל ושם בהערה ב' נתבאר הענין דבהי" הוי"ה דקודם החטא היינו מן הצמצום דא"ק ולמעלה שהוא בעולם המלבוש והוא הנקרא דעת עליון וכו' עיש"ב.

ו. ראשית העבודה בבחי' לאה שהוא בחי' התפלה בפשיטות במקום החסרונות ואח"כ צריך לעלות לבחי' רחל למעלה ממקום החסרונות

אבל ראשית העבודה הוא בתחילה בפשיטות בבחי' ב"ע במקום החסרונות, כמו שאמר הכתוב: "לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור", כי אי אפשר להעלים עין מהחסרונות, כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים וגו' כי הוא ראשית אוננו לו משפט הבכורה, דהיינו שהוא ראשית העבודה, כי הרי אנו נמצאים למטה בב"ע, ומרגישים במציאות בכל החסרונות, ולזה צריך להתפלל בפשיטות על כל החסרונות, כי תחילת העבודה הוא בבחי' לאה שהוא בבחי' הרגשת החסרונות בפשטות.

ולכן יעקב אבינו ע"ה, אף שרצה את רחל, אמר הקב"ה שיקח תחילה את לאה, ואדרבה עיקר הבנים היו לו מלאה, אבל באמת אף שעיקר הבנים היו מלאה, מ"מ באמת לאמיתו רחל ולאה הם בחי' אחת, והכל נכלל ברחל. כי באמת כל ב"ע הוא רק בחי' האור של השכינה הק' (כי הכל הוא משהתלשלות הגבורות הקדושות של השכינה), ובאמת רחל ולאה הם בחי' אחת ממש בתכלית, וכשזוכים להכרם יחד כאחד, אז רואים שבכלל לא היה לעולם דינים, אלא דכל זמן שהאדם נמצא תחת הצמצום, צריך להתפלל בפשיטות על כל מה שעובר עליו, ועל כל הצרות וההסתרות, אך אח"כ צריך לחפש השכינה הק' הנקראת האהובה, ולהעלות הכל לבחי' מלכותך מלכות כל העולמים, ולהכנס לאמונה איך שהכל אלקות, וכל הדינים של לאה שהוא דינים של הצמצום, אח"כ כשעולים למעלה רואים איך הכל

האהובה ובחי' לאה נקראת השנואה¹, וכמאה"כ (בראשית כ"ט ל"א) וירא ה' כי שנואה לאה וגו', דהנה במקום החסרונות שבעולמות התחתונים שהם עולמות בריאה יצירה עשיה, ששם שולט ההסתרה והצמצום כי הם בחי' עולמות הפירוד, שהנהגה שם בבחי' 'משפטיך תהום רבה', ואי אפשר להבין כלל ענין החסרונות אשר שם בכל תהלוכות הנהגה, ונקרא כל זה בחי' שנואה, כי אף אחד אינו מבין הנהגת ב"ע, וצריך רק אמונה למעלה מההשגה שהכל לטובה, כי אי אפשר להבין הנהגת ב"ע על נכון, רק צריך אמונה למעלה מטעם ודעת שהכל הוא לתכלית הטוב. ובחי' זו הוא בחי' לאה הנק' שנואה. והנהגת רחל הוא בבחי' גילוי אלקות, שמכירים איך איהו ממלא כל עלמין, והוא כאשר רחל באצילות ונעשית מצדק לצדקה בסוד ה' אחרונה דשם הוי"ה, ושרשה בעטה"י דו"א, ושם היא בסוד אבא יסד ברתא, כי על ידה יכולים להשיג היחוד דבחי' חכמה בסוד ה' בחכמה יסד ארץ.

והנה הטא אדה"ר אינו אלא בלאה, שהוא בחי' מלכות תתאה, כדאיתא באר"י הק"ח, אבל שורש השרשים של המלכות העליונה בחי' רחל, בחי' ה' תתאה דהוי"ה, הרי היא בסוד 'מלכותך מלכות כל העולמים', שהמלכות שלמטה היא היא המלכות העליונה, והיא הנקראת אחת אהובה, והצדיקים המבינים סוד האהובה, יכולים להתפלל מצד העולמות העליונים. כי המלכות דאצילות היא בבחי' מלכותך כל העולמים, והיא עצמה המלכות שבעתיק וברדל"א ובא"ק ולמעלה מזה², ואפשר להתפלל כל התפלות בעולמות אלו בבחי' תוספת קישוט בגילוי היחוד.

ז. כך כתב בעץ חיים שער לאה ורחל פ"ק דף ס"א סע"ד, דלאה נקראת השנואה ורחל האהובה והם צרות זו לזו וכו' ע"ש.
 ח. בסוד שחיה סחטה ענבים שהוא בעקבי לאה (ע"ה שער ל"ח פ"ד דף ס"ב ע"ג, שער הפסוקים פ' ויצא), ובסוד חוה ראשונה (ע"ה שער ל"ח פ"ב דף ס"ב ע"ד) וכו', ואכמ"ל.
 ט. עי' היטב לשם הקדו"ש שער ז' פרק ה', ושם את א' דף מ"ד ע"א, ואות ד' דף מ"ו ע"א.

ממתיקים הכל בשורש, שוב מתגלה גם למטה איך שהכל אלקות, ומתגלה שכל בחי' לאה הוא באמת אחד ממש עם רחל, והכל הוא רק גילוי אלקות ואין עוד מלבדו.

וזה אמר הכתוב "לא יוכל לבכר את בן האהובה" כי מצד הפשיטות לא יוכל לבכר, וצריך להכנס תחילה לבחי' הפשיטות דמדרגת לאה כנ"ל, אבל לפעמים כאשר מתגברים הדינים ואי אפשר להכנס לבחי' השנואה, אז צריך לעלות למעלה לעולם המלבוש, ושם הוא סוד ההתהפכות דאלפא ביתא דאלב"ם אשר בחי' "לא" מתהפך ל"אל", ואז מתפרש הפסוק "לא" כאשר מתהפך ל"אל" דעולם המלבוש, אז "יוכל לבכר את בן האהובה" ולהכנס תחילה למקום שלמות היחוד דעולם המלבוש, ולעסוק שם בסוד התפלה שהוא במקום הרחמים הגמורים למעלה מכל החסרונות, ועי"כ יוכל אח"כ לרדת שוב למטה ולהמתיק כל הדינים.

וזה שאה"כ "זיהיה אם לא הפצת בה ושלחתה לנפשה" וגו', כי אם אי אפשר ללכת עם בחי' זו של לאה, נכנסים למדרגה עליונה של בחי' רחל, ואח"כ יכולים לחזור ללאה, כי נעשים פרוץ אחד כמ"ש בזוה"ק שלא לחשוב שהבנים של לאה אינם של רחל, כי באמת כל הבנים של רחל, כי לאה בפנימיותה היא גם רחל, ומתגלה שהכל בחי' אחת ממש¹.

נכלל בשכינה הק', וכל בחי' לאה בשורש הוא בסוד דוד מלך ישראל חי וקיים, ושם למעלה הוא בסוד דויד מלא ביו"ד, הכולל גם את יוסף, כי לבסוף יתגלה שכל התפלות על כל החסרונות, היו באמת תפלה לגילוי אלקות שהוא תכלית הכריאה.

ז. כאשר מתגברים הדינים צריכים לבכר את בן האהובה בכח עולם המלבוש

אלא שלפעמים כאשר מתגברים הדינים אז בא עמלק "ויזנב בך כל הנחשלים אחרך ואתה עיף ויגע", כי באם חלילה וחלילה הס"מ מעייף נשמות ישראל, כי לפעמים הוא מצב של "אותתנו לא ראינו" שמתפללים תפלות ולא רואים שהתפלות פועלים, אז צריך ללכת לבחי' האהובה כמו שאמר האדמו"ר האמצעי, ואף שלא יוכל לבכר את בן האהובה על פני השנואה הבכור, כי באמת ובכחה את אביה ואת אימה ירח ימים הוא סוד בחי' לאה אשר בה הוא סוד הבכיה, ותחילה צריך לנסות בפשיטות ללכת עם מדרגת לאה, אך אם רואים שאי אפשר ללכת עם בחי' לאה ולתקנה כראוי, אז צריך ללכת למדרגה עליונה של רחל, ולהכנס ליחודא עלאה לראות איך שהכל הוא אור א"ם ב"ה, ולהכנס בעבודת התפלה אשר למעלה מן הצמצום, שהוא במקום שאין שום חסרונות, וכל התפלה שם הוא רק לסוד תוספת קישוט בגילוי היחוד, ואז כאשר

1. עי' היטב בספר לשם שבו והחלמה (הקדו"ש שער ז' פרק ה' מאות ג' עד סוף הפרק) שהאריך מאד לבאר סוד רחל ולאה והי"ב שבטים שנולדו מהם וענין שכולם נולדו בפועל דרך רחל ואיך מתאחדים אח"כ לאה ורחל להיות כאחד ממש וכו' עי"ש ב"ב באר היטב כל הענין, ושם בריש אות ג' הביא דברי הזוה"ק ויצא (קנ"ח ע"א) דכולהו תריסר שבטים תיקונא דעלמא תתאה נינהו שהיא רחל וכו', ועי"ש עוד כמה מאמרי זוה"ק בענין זה והאריך שם לבאר הענין, עי"ש היטב ושם אות ז' וכו' ותראה נפלאות. ונעתיק לשון אחד בקצרה שם באות ג' ז"ל: אך הענין בכ"ז הוא כי האמת והעיקר הוא כי כל הענין דיעקב וישראל ורחל ולאה הם כולם רק בהמלכות דאצילות הנקרא רחל שהיא השכינה הקדושה, והם כולם רק מפרטי האורות והפרצופים אשר בה גופה, וכן כל האבות כולם ומשה רבע"ה וכל הנשמות כולם אשר מעולם ועד עולם הם כולם רק בה (הגהה מכ"י המחבר נ"ב וכמ"ש הגר"א תז"ח ל"ח ג' דה"מ בשעתא) כי היא העלמא תתאה שמציאת כל העולמות בי"ע וכל עניניהם וכל תהלוכותיהם אשר הן בעצם והן במקרה הם כולם רק בה וממנה יצא ונעשה הכל, כי אמת מלכנו ואפס זולתו, שכל מה שנעשה בהעולמות בי"ע מעולם ועד עולם הוא הכל מהגילוי והיחוד דאור א"ס בהמלכות דאצילות, והוא המלך ה' צבאות, וע' רמב"ן בפ' ויגש בפסוק ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק ע"ש. והכלל הוא כי אין שום ענין בכל העולמות בי"ע זולת המלכות דאצילות שהוא השכינה הקדושה, כי היא כלל כל האצילות שהוא

ובהעלם שם הוי"ה. ומאידך שילוב אדנ"י בהוי"ה הוא שנכלל אדנ"י למעלה בהוי"ה, והוא המבואר בכ"מ באורך איך נכלל למעלה שם אדנ"י בשם הוי"ה, דהיינו בחי' התכללות יחודא תתאה ביחודא עלאה.

ט. הצדיק יודע למצוא השכינה אף כשמתתרת

וכשמגיעים לימים הקדושים אלו בבחי' "באתי לגני אחותי כלח" איתא בספרים שצריכים להסתגר בימים אלו, ואיתא בזה"ק שהשכינה הק' מסתתרת, ורק הצדיק יודע למצוא

ח. לעולם צריך לכלול יחודא עלאה ביחודא תתאה ויחודא ביחודא

והנה איתא בבב"ת (שער היחוד והאמונה פרק ז') א' אחר שביאר ענין יחודא עלאה ויחודא תתאה, דלעולם אף במקום יחודא תתאה שהוא שם אדנ"י, הרי הוא מיוחד עם יחודא עלאה שהוא שם הוי"ה ב"ה, בסוד שילוב הוי"ה ואדנ"י, דמצדו ית' הוא לעולם רק שם הוי"ה ב"ה, ומצדנו שהוא מצד הנבראים בבחי' יחודא תתאה למטה, הרי הוא בבחי' שם אדנ"י, אך לעולם צריך להיות שילוב הוי"ה ואדנ"י. או שמתגלה מצידו שהוא הוי"ה ומתגלה באדנ"י, שהוא כח הפלא איך מתגלה למטה בבחי' יחודא המתפשט ביחודא, ושם הוא בגילוי שם אדנ"י

כלל כל גילויי ית"ש אשר למעלה למעלה, ובוה היא מנהגת את כל העולמות בי"ע אשר למטה, והוא היחוד דהויה אדני וכנ"ל, והמלכות שהיא מלכות שמים מלכותו יתברך הנה בה נעשה הכל וזולתה אין דבר, וכן היא השער לה' אשר אי אפשר לכונו וזולתה בשום תפילה ועבודה אלא דוקא רק ע"י קבלת עול מלכות שמים, וכמו שהאריכו בזה ברע"מ פנחס רנ"ו ע"ב, ובתיקונים תיקון י"ט ט"ל ע"ב, ובתו"ח ל"ב ע"ב, ובכמה מקומות וכו' עכ"ל. ועיי"ש אריכות נפלאה ואכמ"ל יותר.

יא. וז"ל בקיצור: ובוה יובן מ"ש בוהר הקדוש הפסוק שמע ישראל הוא יחודא עילאה וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא יחודא תתאה, כי ועד הוא אחד בחלופי אתוון, כי הנה סיבת טעם הצמצום וההסתר הזה שהסתיר והעלים הקדוש ברוך הוא את החיות של העולם כדי שיהיה העולם נראה דבר נפרד בפני עצמו, הנה הוא יודע לכל כי תכלית בריאת העולם הוא בשביל התגלות מלכותו יתברך דאין מלך בלא עם, פי' עם מלשון עוממות שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים ממעלת המלך וכו', ושם המורה על מדת מלכותו יתברך הוא שם אדנות כי הוא אדון כל הארץ, ונמצא כי מדה זו ושם זה הן המהוין ומקיימין העולם להיות עולם כמות שהוא עכשיו יש גמור ודבר נפרד בפני עצמו ואינו בטל במציאות ממש, כי בהסתלקות מדה זו ושם זה ח"ו היה העולם חוזר למקורו בדבר ה' ורוח פיו ית' ובטל שם במציאות ממש, ולא היה שם עולם עליו כלל וכו', והנה כל בחי' אלו אין להן שייכות במדות הקדושות העליונות כי אם במדת מלכותו ית' לבדה שייך לומר שהוא ית' מלך למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, וכן לד' סטרין, וכן בבחי' זמן ה' מלך ה' ימלוך. ונמצא שחיות המקום וכן חיות הזמן והתהוותם מאין ליש וקיומם כל זמן קיומם הוא ממדת מלכותו ית' ושם אדנות ב"ה. ולפי שמדת מלכותו ית' מיוחדת במהותו ועצמותו ית' בתכלית היחוד כמו שיתבאר, הלכך גם בחי' המקום והזמן בטיילים במציאות ממש לגבי מהותו ועצמותו ית' כביטול אור השמש בשמש, וזהו שילוב שם אדנות בשם הוי"ה, כי שם הוי"ה מורה שהוא למעלה מן הזמן שהוא היה הוה ויהיה ברגע א' כמ"ש ברע"מ פרשת פנחס, וכן למעלה מבחי' מקום כי הוא מהוה תמיד את כל בחי' המקום כולו מלמעלה עד למטה ולד' סטרין. והנה אף על פי שהוא ית' למעלה מהמקום והזמן, אף על פי כן הוא נמצא גם למטה במקום וזמן, דהיינו שמתייחד במדת מלכותו ששמנה נמשך ונתהווה המקום והזמן, וזהו יחודא תתאה (שילוב הוי"ה באדנות ב"ה) דהיינו שמהותו ועצמותו יתברך הנקרא בשם אין סוף ברוך הוא מלא את כל הארץ ממש בזמן ומקום, כי בשמים ממעל ובארץ ולד' סטרין הכל מלא מאור א"ס ב"ה בשוה ממש, כי כך הוא בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ממש, כי הכל הוא בחי' מקום הבטל במציאות באור אין סוף ברוך הוא המתלבש בו על ידי מדת מלכותו המיוחדת בו ית', רק שמדת מלכותו היא מדת הצמצום וההסתר להסתיר אור אין סוף ב"ה שלא יבטלו הזמן והמקום ממציאותם לגמרי ולא יהיה שום בחי' זמן ומקום במציאות אפילו להתחתונים. והנה במ"ש יובן מ"ש אני ה' לא שנית, פי' שאין שום שינוי כלל כמו שהיה לבדו קודם בריאת העולם כך הוא לבדו אחר שנברא, וז"ש אתה הוא עד שלא נברא העולם אתה הוא כו' בלי שום שינוי וכו', עכ"ל. ועיי"ש עוד כל הענין.

להיות הכל על בן האהובה, וכמו יעקב אבינו ע"ה שבמחשבה חשב על רחל, אלא שבפועל היה צריך להקדים את בחי' לאה, אבל באמת בפנימיות נכללת רחל בלאה ג"כ.

יא. ביטול קלוי' עמלק ע"י משה רבינו בכח הרמת היד עד עולם המלבוש

ועיקר כח משה רבינו כאשר ירים את ידו הוא כולל כל העולמות, וכמ"ש ב"ה"ק נח (רס"ה ע"ב) י" שהרים רשב"י ידו בצלותא, דהיינו שהרים ידו למעלה למעלה לרדל"א, שהוא לעולמות שלמעלה מן הצמצום, בסוד ז'ירם משה את ידו לעלות לעולם האלב"ם, ולא להתפעל מעמלק שרוצה להחליש לבבות ישראל, כי הצדיקים נכנסים לעולם המלבוש ורואים איך שהכל הוא אור א"ס ב"ה, ושם רואים איך כל התפלות מתקבלים מיד, ואח"כ יודרים למטה בסוד הבכור דבן השנואה, ומכניעים כל ההסתרה של העולם בפשטות, עד שמנצחים המלחמה ומתקיים "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבינו", שיש להם את הקדושה של העולמות דאלב"ם, ואז אפשר להמתיק ולהכניע הכל. כי כל העצבות ומרה שחורה הם רק לגוים שהם מן הצמצום ולמטה, שיש להם רק יגון ואנחה, והם בחי' בן סורר ומורה. אבל כלל ישראל נאמר עליהם "בשמך יגילון כל היום", כי הם הולכים בדרך אמת בסוד ירושלים יר"א של"ם, כי הם דבוקים באלקות ית"ש לעשות רק רצון הוי"ה, ורק הגוים שהם בחי' העצבות ומרה שחורה, רק הם בחי' הבן סורר ומורה, משא"כ כלל ישראל.

השכינה אף כשמסתרת י"ב, והס"מ אינו יכול למצוא השכינה, רק כלל ישראל בזכות כח הצדיק בחי' רע"מ שהוא יכול למצוא השכינה הק' בכל מקום ממש, אף כאשר מסתתרת בכל מיני הסתרים, והשכינה הק' הוא סוד האמונה האמיתית שהיא תיקון הכל, ובאמת כל בחי' לאה הוא גם רחל, אלא שבתחילה הקב"ה מעלים שנראה שלאה הוא בחי' בפנ"ע, אך באמת הכל הוא בחי' אחת של השכינה הק'.

י. עיקר העבודה להכנס לשלמות היהודי והאמונה ולכלול לאה ורחל כאחד ממש

וממילא כאשר מגיעים ימים קדושים אלו "אני לדודי ודודי לי" עיקר העבודה הוא שצריכים לדעת שבאמת הכל אלקות והכל רחמים פשוטים, אלא שמתפללים תפלות ובקשות שיתגלה יותר ויותר רחמיו הפשוטים, והעיקר הוא לא להכנס ח"ו ליגון ואנחה, ובודאי אין לבנות העבודות הפשוטות, כי העיקר הוא הפשיטות, אלא שאפי' בתוך הפשיטות צריך לדעת שכל החסרונות וההסתרות הוא רק בחיצוניות, אבל באמת הכל לטובה, ולכן צריך להכנס מתוך התפלה בפשיטות על החסרונות, לאמונה שלמה ברחמיו ית', ולתקוה אמיתית שהקב"ה מקבל כל התפלות, והכל יתהפך לרחמים גדולים ולגילוי אלקות.

ועל זה נאמר "כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שניים", כי בלאה עצמה נכלל בחי' פי שניים' דהיינו גם רחל וגם לאה, כי במחשבה צריך

יב. עי' היטב סיפורי מעשיות מעשה א', ועי' זוה"ק פנחס רל"ח ע"ב וביאורו בספר אדיר במרום להרמח"ל ז"ל דף נ"ה.
 יג. ז"ל: אמר רבי שמעון, ארימת ידי בצלותין לעילא, דכד רעותא עלאה לעילא לעילא קיימא על ההוא רעותא, דלא אתידיע ולא אתפס לעלמין וכו' והוא מאמר עמוק מאד ונתבאר הרבה בספה"ק, ועי' ע"ח שער א' ענף ד' וז"ל: וגם מאמר אחד הובא בפ' נח דף רס"ח גם בפ' פקודי דרכ"ו ע"א ודף רס"ח ע"ב וז"ל אר"ש ארימת ידי בצלו לעילא כו' ומרוא דמחשבה עילאה דלתתא כולהו איקרו א"ס כו', ואם תשים עיניי שכלך לדייק היטב כל המלות המיותרות והכפולים והרמזים הנרמזים אל המבין במאמרים הנ"ל, תפליא ותשתומם בראותך כמה מדרגות על מדרגות לאין קץ ומספר קדמו להי' ספירות הנקרא אצלינו בשם י"ס האצילות, והמעייין בחיבורינו זה אם יזכה ידע ויבין ויעמוד על מתכונתם וכמ"ש בענף זה בסוף, עכ"ל. וע"ע שם שער ב' ענף ב'. ושער י"ג פ"ב ואכמ"ל. ועי' רמח"ל בסוף ספר אדיר במרום (עמ' תי"ח עד עמ' תמ"ג) שביאר באריכות מאמר זה, ועי' בהגר"א ביהל אור פרשת נח באריכות.

**יג. צריך להתחזק בתפלה ובכטחון שלבסוף
בודאי יידן נצח בפשטות למטה מעשרה
טפחים**

ועיקר עבודת אלול הוא להכנס לעבודת התפלה ולבנות בית חדש, ולדעת שיכולים להצליח לפעול בתפלה כל מה שצריך, ולא לחשוב שאין פועלים בתפלה, אלא להכנס בהתחדשות וחיות לעבודת התפלה, בכטחון שבודאי פועלים בתפלה, ואין לחשוב בכל רגע אם פועלים או לא, כי לבסוף בודאי יהיה 'דין נצח' בפשטות למטה מעשרה טפחים, ויתקדש שם שמים בכל הענינים, ויתקיים 'ועל כן נקוה לך הוי"ה אלקינו לראות מהרה בתפארת עונך', שיתגלה התפארת הגדולה של גילוי אלקות בעולמות, ואף בשעת הגלות יומשך לכל אחד ישועה כמה שצריך בכל ענין וענין, ועיקר הבקשה והתפלה הוא לגאולה העתידה שתבוא במהרה, אך בכל ענין צריך להתפלל שלא יהיה שום צער לשום יהודי בשום דבר, ואדרבה יתקיים בנו 'ישמח ישראל בעושייו בני ציון יגילו במלכם', ויזכו כל אחד לבני חיי ומוזוני, ולא סתם בני, אלא בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצוות לשמה, ולא סתם חיי, אלא חי יודוך וישבחוך, ומוזוני לקיים 'ואכלת ושבעת וברכת' וכמו שאמר הקדושת לוי ז"ל, כביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

יד. דעה חכמה לנפשך והיא בתר לראשך

דעה חכמה לנפשך, הקאמרנער מביא בשם הבעש"ט הק' שהדרך שלו היה שבכל ענין היה מיחד יהודים, והיה ממתיק כל ענין בשורש אשר שם אין שום דינים כלל. ושורש ענין זה הוא מספר "עבודת הקודש" (למהר"ם גבאי ז"ל) שהאריך בביאור סוד "העבודה צורך גבוה", כי העיקר ליחד הכל בשורש העליון באור א"ם ב"ה, דמש"כ "לא יוכל לבכר" הוא רק מצד הפשטות, אבל מצד עולם המלבוש בסוד אל"ב"ם שהוא המחשבה עליונה, אז "יוכל לבכר", כי יכול ליחד יהודים ולהמתיק כל ענין בסוד בן האהובה, כי זה עיקר העבודה בפנימיות

**יב. עיקר השמירה מהנפילה על ידי בניסה
לעולם המלבוש במקום שלימות היחוד**

"כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך וגו' כי יפול הנופל ממנו", 'כי תבנה בית חדש' הוא סוד התפלה, שעל ידה נבנה בית לשכינה הק'. וצריך לעשות מעקה לבית שהוא השמירה, כי כאשר נכנסים לעבודת התפלה שהיא עיקר העבודה בעולם, ובפרט בימים אלו בחודש אלול ותשרי שבונים את השכינה הק', צריך להזהר שלא יהיה נפילה. ובהמשך כתיב "לא תזרע כרמך כלאים", שהוא ע"ד שור וחמור יחדו שהם עירוב החסדים והגבורות, שהוא בחי' הצמצום והגילוי, שהעירוב בהם הוא סוד הכלאים, ושם יש מקומות שאי אפשר להבין, וכאשר נכנסים למקומות אלו שיש תערובת חסדים וגבורות ואי אפשר להמתיק למטה, צריכים קודם לעלות לעולמות שלמעלה מטעם ודעת בבחי' האחת אהובה בשורש, כי שם צריך להכנס תחילה במחשבה, שה"ם "לא" יוכל לבכר, דהיינו בבחי' "אל" דאלבם אשר אז יוכל לבכר כנ"ל, ושם הכל רחמים פשוטים, והתפלה שם הוא לגלות יותר רחמים, ועי"כ לא יהיה ח"ו כלאים ולא יהיה כי יפול הנופל ממנו.

ואח"כ צריך לרדת בפשיטות לבחי' 'בן השנואה' שהוא העולמות שלמטה, אך צריך לדעת

שעיקר הכל הוא גילוי אלקות למעלה מטעם ודעת, וכאשר עושים בן מתקיים "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל", ואז נכנע עמלק עד הסוף, ויתקיים 'מחה תמחה את זכר עמלק' כפשוטו למטה מעשרה טפחים, שיהיה ישועות גדולות ונוראות לכל אדם כמה שצריך ברוחניות ובגשמיות, וכמ"ש (תהלים כ"ב ה' ו') "בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו, אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו", והקב"ה יעזור שיתחזקו כל אחד בענינו ובכחינתו, ונזכה לראות את כל הישועות למטה. ויתקיים "מחה תמחה את זכר עמלק" בפשטות למטה מעשרה טפחים, שיהיה ישועות גדולות לכל אדם בכל מה שצריך.

אור החכמה ולדעת בידיעה איך להתפלל, ואח"כ "והיא כתר לראשך" להעלות הכל לרדל"א, נצור מצות קדושיך שצריך בפשטות לרדת למטה מעשרה וכו', "שמור שבת קדשך" בסוד ושבת שביו, שיתגלה קדושת השבת, ויתגלה האור של 'פי שנים' בסוד שלמות היחוד דרחל ולאח כאחד ממש, ועיננו תראינה מלכותך, ואני הוי"ה לא שניתי, וכמו שהקב"ה עזר לדורות הראשונים, כך יעזור לדורות האחרונים, בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

להכיר שלמעלה הכל אלקות, וכל העבודה הוא לגלות יותר פנימיות, בסוד כאשר ירים משה את ידו וגו', ואז נעשה 'פי שנים', כי מתגלה בן האהובה במקום בן השנואה, והוא דרך הבעש"ט אשר על זה נאמר 'שיפוצו מעיוניתך הוצה ויוכלו לעשות יהודים כמותך', וכל אדם ע"י התקשרות לבעש"ט ותלמידיו יוכל להיות לו שייכות עם מדרגה עליונה זו.

"דעה חכמה לנפשך" נפשך הוא התפלה שהוא בחי' המלכות הנק' נפש, וצריך להמשיך

נשמתין חדתיין

חלק משיחות קודש שנאמרו בשב"ק פרשת שופטים תשע"ב א

שיעור גמרא לאחר קבלת שבת

אצילי ידיו עליו (מהרי"ל). וז"ל דהוא הדין שאר ספרים. עיי"ש.

דעל זה כתב הש"ך (ס"ק ט) וז"ל: וכתב הר"ר מנוח: דווקא שלא בשעת זמן בית המדרש; אבל בזמן בית המדרש והמקום צר לתלמידים מותר לישב בשווה עם הספרים והפירושים וכך נהג הר"ר משולם בדרש"י. אך כשלא היה במקום ב"ה היה מדקדק שיהא הספר נתון על גבי דבר אחר כל שהוא עכ"ל. וכ' בעל ספר א"ה בסוף ספרו ונראה שאין להקל בדבר שלא יראה כמזלזל בכבוד הספרים, עכ"ל ב"י ומביאו ד"מ. עכ"ל.

ואולי יש לומר דמזה למד החזון איש דכאשר תלמיד חכם רוצה ללמוד עד שתחטפנו שינה ולוקח עמו ספר ללמודו במטה, הרי זה נקרא ג"כ זמן בית המדרש, דעל זה כתב הש"ך בשם הר"ר מנוח דאז מותר לישב בשווה עם הספרים. ועדיין צריך בירור.

ג] תנו רבנן היה ישן במליתו ואינו יכול להוציא את ראשו מפני הצנח הוציץ במליתו על צוארו וקורא קריאת שמע ויש אומרים על לבו (ברכות דף כד ע"ב). דיבר ממה דכתב המשנה ברורה (סימן ב ס"ק א) דיש להיזהר מטעם הצניעות לפשוט הגרביים רק מתחת לסדין שבמטה, וזה לשונו, והאדם צריך להתנהג בצניעות ובושה לפני הקב"ה, ואפילו כשהוא

א] לא יניח אדם תפיליו תחת מרגלותיו מפני שנהג בהם דרך בזיון אבל מניחן תחת מראשותיו, והיכא מנח להו אמר רבי ירמיה בין כר לכסת שלא כנגד ראשו (ברכות כג ע"ב-כד ע"א) הנה יש לעיין האם מותר לאדם כאשר הוא שוכב על מטה על מנת לישון ורוצה לעיין בספר וכשנרדם אזי הספר נשאר על המטה, האם יש איזה היתר לשכב במטה כשהספר על גבה, היינו שכשיירדם וודאי ישמט מיידו ויהא כך. דזה ודאי דכאשר מניח הספר על איזה חפץ שיפסיק בין הספר למטה דמותר, אלא שיש להסתפק במקום שקשה לו להניח איזה חפץ במטה, המותר למעבד כנ"ל.

ואמר מו"ר דלמרות שלא מצא איזה היתר מפורש לזה, אבל ידוע שהחזון איש נהג בעצמו ללמוד באופן שהיה מושכב ע"ג המיטה ואזי כשהי' ישן היה זה באופן שלא היה שום הפסק בין הספר להמטה.

ב] ואולי יש לומר דהחזון איש למד זאת ממה דאיתא בשו"ע (יורה דעה סימן רפב סעי' ז): אסור לישב על המטה שספר תורה עליה; וכתב הרמ"א, וכל שכן שאסור להניחה על גבי קרקע. והוא הדין שאר ספרים (ב"י בשם הר"ר מנוח ובשם א"ה וכל בו). ואפילו על המדרגות שעושין לפני ארון הקודש אסור להניח ספרים (הגמ"י). ולא יניח אדם ס"ת על ברכיו וב'

א. מו"ר ביקש לכתוב שהפסקים בהלכה המובאים פה אין לסמוך עליהם למעשה (והסביר שיש חילוק בין תשובה בשעת מעשה לפסק קבוע ואכמ"ל).

שאמור מדינא). ועוד כתב שם האגרת משה דמידת הצניעות וכיסוי הגוף אינה נמדדת על פי ההנהגה כשעומד לפני מלך ושר ואדם חשוב, ואף לא כפי שרגיל ללכת ברחובות העיר, אלא כיושב בחדרו לפני אנשים שאין עליו לכבדם אך אינו רוצה להתכזות בפניהם. ולכן אין בידינו לגעור באלו הנוהגים ללכת יחף כלי גרביים שיש צער מחמת החום והזיעה. וכמו כן כתב במשנה ברורה (שם ס"ק יד) בשם האליה רבה דבמקומות הערב שדרכן לילך יחף שרי. עוד כתב בשם שלי"ה דאם עושה משום תשובה על עוונותיו מותר וכן עשה דהמע"ה הולך יחף. ועייין עוד במשנה ברורה (סימן ד ס"ק נד) דכתב שם בשם הפרי מגדים (בס"י צ"ב) דאם הולך יחף ברגליו אפשר דהוי בכלל המקומות המגולין ואין צריך ליטול ידיו אם נגע שם. עיי"ש.

ועייין עוד בערוך השלחן (סעי' א) שכתב דבימינו אין קפידא כלל. וכ"כ באורחות רבינו (ה"ג ע"ב קפ"ה) שהחזו"א והסמ"פ לא היו מקפידים על כך ולא היו מקפידים ללבוש הגרביים תחת השמכיה, ואדרבה חסידים ואנשי מעשה היו מקפידים בשנתם לא לישן באנפלאות ולגלות כפות רגליהם כמ"ש בעשרה מאמרות לחקל יצחק וצ"ל (מאמר ז' אות ג' בשם שו"ע הרב וצ"ע היכן מקומו).

לילה ובחדרי חדרים הלא מלא כל הארץ כבודו וכחשיכה כאורה לפניו יתברך. וכן צריך לזוהר תמיד מחמת טעם זה שלא במקום הכרח מלגלות מבשרו ואפילו מעט כל מה שדרכו להיות מכוסה בבגדים לעולם. אבל רשאי לגלות ידו עד קוב"דו וצוארו עד החוזה. על כן האנפלאות (גרביים) יראה ללבשם או לפשטם ג"כ תחת הסדין שלא לגלות רגליו שדרכן להיות מכוסות לעולם, במדינות אלו שאין הולכין יחף אפילו בקיץ. וכן כל כיוצא בזה אם לא שאי אפשר בענין אחר. עכ"ל.

וסיפר מו"ר דכאשר עלה הבית ישראל לארץ ישראל וראה כן שיש כאלו שנוהגין שלא לילך עם גרביים כלל, אמר דאולי להם מכיון שכך נוהגין לילך יחף הרי אין בזה חשש חוסר צניעות דזה הוא כמו כף חיד, אבל לאלו שנוהגין תמיד לילך עם גרביים יש להם להיזהר שלא לילך יחף.

ד] והנה איתא בשו"ת אגרות משה (יור"ד חלק ג' סי' מז, וסימן סה) וכמו כן מבואר בשו"ת אז נדברו (חלק ו' סי' מ' וסי' מא) דמדקדוק בדברי חו"ל (שבת קי"ה ע"ב) והראשונים והפוסקים נראה לומר כי גילוי מקומות המכוסים באיש אינו איסור, אלא מעלה וזהירות מדין שויתי ה' לנגדי תמיד (זולת גילוי הערוה

בהליכה לביתו

פרומה לצדקה ובצפרא דשבתא לגמור כל ספר תהילים לפני תפלת שחרית. ופעם אמר אחד מחסידיו קאצק על מנהגים הללו, דאצלנו נהוג לא רק בליל שישי להיות ער, אלא גם בכל לילה אינם ישינים אלא אנו לומדים תורה כל הלילה, וכמו כן לא רק בליל שישי אנו נותנים פרומה לצדקה אלא בכל פעם שיש לנו כסף אנו נותנים זאת לצדקה, וכמו כן אין אנו נוהגים לגמור כל ספר תהילים בצפרא דשבתא, דמה שאמר דוד המלך במשך של שבועים שנה אי אפשר לאומרו ביום אחד.

ה] באמצע הדרך שאל מו"ר איפה נמצא פלוני, ואמרו לו שעדיין נשאר בביהמ"ד מכיון שאותו אדם נוהג לגרום הרבה ולומר כמה דברים (תהילים, שיר השירים, פרק שירה, פרשת התשובה וכדו'). ונענה מו"ר שאכן רבינו ז"ל אהב מאוד האנשים התמימים שאומרים תהלים בתמימות ובפשיטות.

זמעינין זה אמר שבמשערנאבל נוהגים ללמוד בליל שישי ולא לילך לישן, ואח"כ ביום שישי ליתן

רומז לשלמה המלך ע"ה. ואלו השניים היו המעולים שבכל הדורות: משה היה המעולה שבשופטים, ושלמה היה המעולה שבמלכים. וסדר ההנהגה שכתב משה רבינו ע"ה בפ' האזינו כתב שלמה המלך ע"ה בשיר השירים בענין אחר, – ויש הפרש ביניהם, כי שניהם כתבו ההנהגה מראש ועד סוף כל הדורות. ולעת עתה הסכים הקב"ה למשה רבינו ע"ה, כי הקדים שופטים לפרשת המלך; אך לעתיד בתחיית המתים יכרר הקב"ה שדעת שניהם אמת. והוא דבר עמוק.

הרי מכואר מדברי הרה"ק מאיז'ביצ'א דלפני מינוי מלך צריך להיות שופט, שהרי הוא כתב 'וכן הוא הסדר: שופטים – היינו חכם, ואח"כ פרשת המלך; חכם קודם למלך אע"פ שהמלך יותר גדול מחכם, רק בהתחלה אין ממנין למלך רק עפ"י סנהדרין".

[ז] ומענין זה חקר מו"ר מה יהיה בכיאת המשיח מה יהיה קודם ומה יהיה אחריו, דיש להסתפק מתי יבא אליהו הנביא (האם לפני ביאת משיח או לפני מלחמת גוג ומגוג) ומתי יהיה מלחמת גוג ומגוג (האם לפני ביאת המשיח או אחר ביאת משיח), ומתי יעמוד מלך על ישראל ואיך יחזרו הסנהדרין והסמיכה לישראל וכדו'.

דהנה מפשטות דברי הרמב"ם משמע שמלחמת גוג ומגוג תהיה אחר ביאת משיח שהרי הוא כתב (הלכות מלכים פרק יב הלכה ב): יראה מפשטן של דברי הנביאים שבתחילת ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג. אבל יש כאלו שרצו לדייק בדברי הרמב"ם מהלשון שכתוב "בתחילת" ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג, שאולי כוונתו קודם שמושיח יהיה 'מלך' אלא כוונתו גם לפני שמושיח יהיה מלך אלא יהיה כמו אדם פשוט ואז יהיה המלחמה ואח"כ יתגלה מלכותו של משיח. ויש בזה מה: דהמלכים יפיה תואר וכמו כן איתא בלב אליהו מהרה"ק ר' אלי לאפיאן זיע"א, כל אלו כ' שמלחמת גוג ומגוג תהיה לפני ביאת משיח, אבל כ"ק אדמו"ר מסאמטער

[ח] שאל מו"ר מה הוא יותר חשוב ויותר גדול שופט או מלך, ולאחר שצדדו התלמידים לכאן ולכאן זה בכה וזה בכה, אמר מו"ר דמצד אחד מצינו ששופט יש לו מעלה יתירה ממלך שהרי אין ממנין למלך רק עפ"י סנהדרין, משא"כ שופט נעשה גם בלי מינוי סנהדרין, ומצד זה יש מעלה יתירה לשופט דאינו צריך לבוא להסכמת הסנהדרין אלא נעשה שופט מעצמו משא"כ המלך. אבל מצד שני מצינו מעלה יתירה למלך יותר משופט שהרי רק למלך יש דין שמי שאינו שומע לגזירותיו חייב מיתה, משא"כ מי שאינו שומע לשופט אינו חייב מיתה. כתב הרה"ק מאיז'ביצ'א זיע"א דאכן בהתחלה השופט הוא יותר גדול מהמלך – שעילוי מעצמו כנ"ל – אבל לאחר שנתמנה המלך להיות המושל על העם הרי הוא יותר גדול משופט.

יזה לשון קדשו: שופטים ושוטרים, זש"ה כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו וגו' ומבלעדי אין אלקים. היינו כל התנשאות לא יבא רק מהש"י. ומה שנאמר שופטים ושוטרים תתן לך הוא שיהי' האדם נכנע מפני השופטים שינשא אותם הש"י. תתן לך, היינו בנסתרות לבך תכנע מפניהם; וכן הוא הסדר: שופטים – היינו חכם, ואח"כ פרשת המלך; חכם קודם למלך אע"פ שהמלך יותר גדול מחכם, – רק בהתחלה אין ממנין למלך רק עפ"י סנהדרין ואח"כ כהן גדול ואח"כ נביא; אבל אחר שנתמנה למלך, קודם לחכם, כי מלך כל היוצא מפיו הם דברי אלקים כמו שמבואר בגמ' שבדיבור הקל שעבר, נעשה מורד; ואף שנראין לדברי חולין הם מהש"י [דלב מלך ביד ה']. כה"ג, הוא מרגיש בכינה איך הוא רצון הש"י [שהרי יש לו הכחד אורים ותומים לראות האותיות ולצרפן]. נביא, בעת שיאמר 'כה אמר ה' ' אז הכל צריכין לשמוע דבריו; אבל כשאינו אומר רק מדעתו אינו רק כחכם. והנה שופטים מרמוז על משה רבינו ע"ה כי הוא ה' שופט ולא מלך כמו שמבואר בפסוק אל תקרב הלום, כי לא היה מלך רק לדורו ולא יקרא בזה מלך [דמלכות ניתנת בירושה]; ופרשת המלך

בוודאי צריך אליהו הנביא לבוא לפני זה כדי לגלות לנו את האמת מי הוא מלך המשיח. וכמו כן כתב הרמב"ם בעצמו באגרת תימן שלו "אין ספק שחזרת הנבואה היא הקדמת משיח". ומה יש ג"כ ראייה שהרמב"ם בעצמו חזר בו ואבל על זה יש להסתפק דכבר הקרו הפוסקים כאשר יש סתירה בין הרמב"ם בספר היד שלו ובין דבריו בתשובות ואגרת תימן בכלל תשובות, הלכה כמאן; וזה דומה ג"כ למה שהקרו כאשר יש סתירה בין מש"כ הרא"ש בפירושו על הש"ס לבין תשובות הרא"ש].

ותורה דברי הרמב"ם באגרת תימן הוא כך: יש אצלנו קבלה גדולה ונפלאה, קיבלתי אותה מאבי שקיבל מאביו ומאבי אביו והוא קיבל וכו' עד תחילת הגלות של ירושלים וכו', שבנבואת בלעם יש רמז שתחזור הנבואה לישראל אחר שתפסיק מהם וכו'. שזה שאמר בלעם (בלק כג כג): כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל, - יש בו סוד, שמן העת ההיא יש לחשב כמנין שיש מששת ימי בראשית ועד אותה העת, ותחזור הנבואה לישראל, ואז יאמרו להם הנביאים מה פעל א-ל.

ונבואה זו נאמרה בשנת הארבעים לצאתם מארץ מצרים. ותמצא התחלת החשבון עד אותה העת אלפיים ארבע מאות שמונים ושמונה שנה וכו'. ולפי ההיקש הזה והפירוש הזה תחזור הנבואה לישראל בשנת ארבעת אלפים תשע מאות שבעים ושש ליצירתה. ואין ספק שחזרת הנבואה היא הקדמת משיח.

[והוספה מו"ר: וכתב האדמו"ר האחרון מליובאוויטש זיע"א (שיחות ש"פ שופטים תשנ"א) דאכן בשנה עליה מדבר הרמב"ם שהוא שנת ד'תתקע"ו, היו כמה מגדולי ישראל שהתפרסמו כנביאים ובעלי רוח הקודש, ולדוגמה מזכיר את רבי שמואל הנביא אביו של רבי יהודה החסיד, וכן את רבי יהודה החסיד עצמו שעליו נאמר אילו היה בימי האמוראים היה אמורא, ואילו היה בימי התנאים היה

זיע"א מביא כמה ראיות שמלחמת גוג ומגוג תהיה דווקא אחר ביאת משיח.

והנה הרמב"ם (הלכות מלכים פרק יב הלכה ב) מסתפק מתי תחזור נבואה לישראל האם זה יהיה לפני ביאת משיח או לפני מלחמת גוג ומגוג, וזה לשונו: קודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא לישראל ולהכין לבם, שנאמר הנה אנכי שולח את אליה וגו'. ואינו בא לא לממא הטחור ולא לטהר הממא ולא לפסול אנשים שהם בהזקת כשרות ולא להכשיר מי שהוזקו פסולין, אלא לשום שלום בעולם שנאמר והשיב לב אבות על בנים. ויש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבא אליהו. וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו - שדברים שתומין הן אצל הנביאים, גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו אלא לפי הכרע הפוסקים, - ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו. ועל כל פנים אין סדור הויית דברים אלו ולא דקדוקיהן עיקר בדת. ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות ולא יאריך במדרשות האמורים בענינים אלו וכיוצא בהן, ולא ישימם עיקר שאין מביאין לא לידי יראה ולא לידי אהבה. וכן לא יחשב הקצין. אמרו חכמים תפה רוחם של מחשבי הקצים. אלא יחכה ויאמין בכלל הדבר כמו שבארנו. עכ"ל.

[ח] הרי לנו דמקודם כתב הרמב"ם שקודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא לישראל ולהכין לבם, ואח"כ כתב דיש מן החכמים שאומרים "שקודם ביאת משיח" יבא אליהו. היינו שיש מחלוקת בדבר האם יבא אליהו לפני ביאת משיח או לפני מלחמת גוג ומגוג.

וכתב כ"ק אדמו"ר מסאטמער זיע"א שאפי' שהרמב"ם כתב שאי אפשר לידע מתי תחזור נבואה לישראל, אעפ"כ כתבו שאר קדמונים שאכן יבא אליהו לפני ביאת משיח, ומצדד עוד סיבה למה צריך שאליהו הנביא יבוא לפני ביאת משיח, מכיון שכבר עמדו כמה וכמה משיחי שקר וכבר טעו רבים ושלמים וחשבו שאדם פלוני הוא משיח, לכן

ויש להן לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים. אם כן למה היו החכמים מצטערין על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל, לפי שישראל מפוזרין ואי אפשר שישכימו כולן. ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל, שהרי נסמך מפי בית דין, והדבר צריך הכרע. עיי"ש.

הרי נמצא שסנהדרין וסמיכה בודאי יחזורו לפני ביאת משיח, ונבואה מסתפק הרמב"ם בספר היד שלו האם זה יהיה לפני מלחמת גוג ומגוג או לפני ביאת משיח, ובאגרת תימן כתב שהנבואה תחזור עוד לפני ביאת משיח.

[י] ובענין מצוות מינוי מלך חקר מו"ר איך יפול הדבר, דהנה איתא בגמ' במסכת סנהדרין (דף כ ע"ב) רבי יהודה אומר שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה. ועיין בערוך השלחן העתיד מדדייק דכוונת הגמ' דמקודם יש להעמיד מלך ואח"כ כאשר יש לנו מלך יש לנו חיוב ללחום ולמחות זרעו של עמלק, ואח"כ לבנות בית הבחירה, – הרי לנו דלקיום מצוות מחייבת עמלק צריכים להיות מקודם מלך ישראל.

וכמו כן מדדייק מלשון הרמב"ם שכתב (הלכות מלכים פרק יא הלכה ד): ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה' (היינו מלחמת עמלק), – הרי זה בחזקת שהוא משיח; אם עשה והצליח ונבנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי. ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר: כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. עכ"ל. הרי יש לדייק שכתב שמקודם יעמוד מלך, ואח"כ כאשר יהיה מלך אזי ילחום מלחמת ה', שהוא מלחמת עמלק.

ויש לעיין, איך יפול הדבר שיחיה מלך לכלל ישראל, דמי יחליט שפלוגי יהיה מלך על כלל ישראל. דהלא לזרעו של דוד המלך אין צריך משיחה בשמן,

תנא ואילו היה בימי הנביאים היה נביא (עיין בזה בלקו"ש ח"ב עמוד 658).

ובדורות הבאים כשהתחילה להתגלות תורת החסידות שמהווה הכנה ישירה לימות משיח שוב בלטה תופעה זו של נבואה גלויה, דידועים דברי אדמו"ר הצמח צדק בענין זה (עיין דרך אמונה פה א) – שהבעל שם טוב ז"ל אשר כמוהו לא היה מימות הראשונים פלאי פלאות נסים היוצאים מהטבע היו נראים על ידו, כאשר שמעתי מאדמו"ר הזקן נ"ע שהבעש"ט ותלמידו הרב המגיד נ"ע, היו רואים מסוף העולם ועד סופו ממש בעיני ראייה וכו'. גם על אדמו"ר הזקן נ"ע שמענו עתידות קולע אל השערה].

[ט] ובענין חזרת השופטים והסנהדרין כתב הרמב"ם בפירוש המשניות (מסכת סנהדרין פרק א משנה ג) שזה יחזור לפני ביאת המשיח. וז"ל: ויראה לי כי כשתהיה הסכמה מכל החכמים והתלמידים להקדים עליהם איש מן הישיבה וישומו אותו לראש – ובלכד שיהא זה בא"י כמו שזכרנו – הנה האיש ההוא תתקיים לו הישיבה ויהיה סמוך, ויסמוך הוא אחר כן מי שירצה, שאם לא תאמר כן אי אפשר שתמצא ב"ד הגדול לעולם לפי שנצטרך שיהיה כל אחד מהם סמוך על כל פנים; והקב"ה ייעד שישבו כמו שנאמר ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציק כבתחילה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק. וזה יהיה בלא ספק כשיכין הכורא יתברך לבנות בני אדם ותרבה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ולתורה ותגדל חכמתם לפני בא המשיח כמו שיתבאר זה בפסוקים הרבה במקרא. עיי"ש.

ולכאורה קשה איך אפשר שיחזור השופטים והסנהדרין לכלל ישראל הלא במלה הסמיכה וא"כ איך תחזור הסמיכה לסנהדרין, אלא בפשטות צ"ל כמו שכתב הרמב"ם (הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא), שאם כל תלמידי החכמים הסכימו למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים. וזה לשונו: נראין לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים

ולפי מה שהזכרנו לעיל מדברי האיז'ביצ'ר הנ"ל, שכתב דלפני מינוי מלך צריך להיות שופט וסנהדרין – ונעתיק את לשונו: וכן הוא הסדר: שופטים – היינו חכם, ואח"כ פרשת המלך; חכם קודם למלך. אע"פ שהמלך יותר גדול מהכם, רק בהתחלה אין ממנין למלך רק עפ"י סנהדרין. עכ"ל. ולכאורה המקור לדבריו הוא מדברי הרמב"ם הנ"ל בפירוש המשניות שכתב: והקב"ה ייעד שישבו כמו שנאמר ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצוך ככתחילה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק, – וזה יהיה בלא ספק כשיכין הבורא יתברך לבות בני אדם ותרבה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ולתורה. ותגדל חכמתם לפני בא המשיח. עכ"ל,

הרי כתב להדיא שהשופטים יחזרו עוד לפני מלך המשיח, וכתב האיז'ביצ'ר שהסנהדרין הם המה ימליכו את מלך המשיח, מכיון דאין ממנין למלך רק עפ"י סנהדרין. הרי לנו דאע"פ שלא יבא אליהו הנביא לפני ביאת המשיח עכ"פ בודאי יהיו סנהדרין והמה ימליכו את מלך המשיח שיבא במהרה בימינו.

שדי בזה שדוד המלך בעצמו נמשח בשמן. ועפ"י רוב כיום רוב מנין ובנין של כלל ישראל הם מזרעו של דוד המלך וא"כ איך יכול להיות שפתאום יעמוד מלך על ישראל ויאמר שהוא מלך, הלא בודאי שלא יהיה כן, דרק נביא יכול לעמוד פתאום ויאמר שקיבל נבואה מהשי"ת, ועל זה יש כמה סימנים איך שבהונים אותו אם הוא נביא אמת, ואכן הנביא עושה את עצמו לנביא והיינו שמקבל נבואה ואין צריך לעשות אותו לנביא] – משא"כ במלך אינו כן, אלא אנחנו צריכים לעשות אותו מלך; וא"כ מי הוא זה אשר יעשה ויקבע שאותו פלוני הוא מלך.

והנה לפי הצד של הרמב"ם שאלוהו הנביא יבא לפני ביאת המשיח, הרי הוא כבר יגלה לנו מי מלך המשיח, אבל אם אומרים שאלוהו הנביא יבא לפני מלחמת גוג ומגוג [שלפי כמה דעות תהיה המלחמה רק אחר ביאת משיח] א"כ מי יהליט שאותו פלוני יהיה מלך. והנה הרמב"ם כתב ואם "יעמוד מלך" מבית דוד, ואינו מבאר איך יעמוד, וכל מה שכתב אח"כ שילחום מלחמות ה' ויבנה בית הבחירה, הכל יהיה אחר שכבר "יעמוד מלך", אזי יש דינים על המלך מה עליו לעשות, אבל יש לעיין היאך יימצא זה הדבר להיותו מלך בתחילה.

סעודתא דחקל תפוחין קדישין

ממש"כ במדרש רבה ובתלמוד ירושלמי; דהלא המדרש רבה היה נכתב לפני התלמוד בבלי ולכן פסק כמה פעמים לפי אשר נפסק במדרש רבה [אשר אף שעיקר עניינו דרש מ"מ כמה הלכתא גבירתא יש בו וכעין הנ"ל], וכן שאר מדרשים אשר היו נכתבים לפני תלמוד בבלי [ועל זה יש לדעת דלא כל המדרשים נכתבו לפני הגמרא דיש כאלו שנכתבו גם לאחר תלמוד בבלי] וכן ידוע שהרמב"ם פסק כמה פעמים ממה דאיתא בספרי ובתלמוד ירושלמי [אשר בזה שיביא מכמה ספרי חז"ל שאינן התלמוד הכבלי – כירושלמי תוספתא ומדרשי החלכה הגדולים היינו

יא] למד מו"ר במדרש רבה (דברים רבה ה' א'): הלכה, אדם מישראל מהו שיהיה מותר לדון את קרוביו? – כך שנו חכמים: אסור לדון את קרוביו, דכתיב 'כל ריב וכל נגע', מקיש נגעים לריבים דאסור וכו'. עיי"ש.

ועל זה אמר מו"ר, דמצינו הרבה פעמים פסקים של הרמב"ם שלא ראינו להמה מקור בתלמוד בבלי, ונלאו המפרשים למצוא מקור לדבריו בתלמוד בבלי עפ"י פלפולים וכדו' מאין למד זאת הרמב"ם. אבל כתב המהר"ץ חיות שהרמב"ם פסק כמה הלכות

לך בכל שעריך לשבטיך, שעריך בכל עיר ועיר, שבטיך בכל שבט ושבט. והרמב"ם (פ"א מסנהדרין ה"א) מעתיק דממנין השופטים בכל עיר ועיר.

והקשה הכסף משנה: למה לא נקט נמי הרמב"ם דממנין בכל שבט ושבט. ונראה דדברי הרמב"ם עולים כהוגן, דלכאורה יש להקשות מה איכא בין עיר ועיר לשבט ושבט, דבעיר אין צריכין להיות מומחין דוקא, אבל אי ממנין בכל שבט צריכין להיות מומחין דוקא. אמנם זה דוקא אי לא דרשינן משפט אחד יש לחלק בין עיר לשבט, אבל אי דרשינן משפט אחד א"כ בכל מקום בעינן מומחין דוקא, – ואז אין נפקותא בין שבט לעיר, ולשבטיך לדרשא אהרינא אתי.

והנה הרמב"ם פסק כר' אבהו דצריכין מומחין דוקא, וא"כ לא קשה עליו קושיית הכסף משנה, וק"ל. אמנם לפי האמת בגמ' דרשינן דרשא לשבטיך בכל שבט ושבט, ע"כ צ"ל כפירוש הירושלמי דיש חילוק בין עיר לשבט, א"כ ע"כ לא דרשינן משפט אחד דיני ממונות בכלל דיני נפשות, ואין צריך מומחין. וא"כ לפי"ז לא שמעינן דקרוב פסול לדון בדיני ממונות. והשתא אתי שפיר שופטים ושוטרים וגו' – וקשה, למה ליה לשבטיך, וצ"ל כנ"ל דממנין בכל שבט ושבט, ויש חילוק בין עיר לשבט כנ"ל. – וא"כ ע"כ לא דרשינן משפט אחד, ושפיר קמבעיא מהו לדון את קרוביו ומשני מקיש ריבים לנגעים ודו"ק. עכ"ל.

יד] שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק (טז יח). איתא בגמ' מסכת יומא דף כו ע"א: אמר רבא: לא משכחת צורבא מרבנן דמורי, אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר; לוי דכתיב 'יורו משפטיך ליעקב', יששכר דכתיב 'זמבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת'. ומסיק הגמ', דאסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא עיי"ש. הרי מבואר דרק לשבט לוי ויששכר ניתן להם הכח לפסוק דיני תורה. ומקשה הקרבן העדה ממה דאיתא בגמ'

מכילתא ספרא וספרי, כבר התבטא הרמב"ם במפורש בהקדמתו לחיבורו; והמהרצ"ח מוסיף גם מדרש, וכן מעיר לנכון על התעלמות מקורי רמב"ם שאינם בהבבלי ממפרשיו].

יב] ועל דברי המדרש הנ"ל שאסור לדון את קרובו אמר מו"ר, דכמו כן יש לאסור לאשה להיות דיין, וא"כ יש להקשות איך היה מותר לחולדה הנביאה להיות שופטת את ישראל, – ואמר מו"ר דכבר תוס' במס' שבועות (כט ע"ב ד"ה שבועת) מקשה קושיא זו, ומתריץ שלא היתה שופטת את ישראל אלא רק היתה מלמדת להם את דיני התורה. או יש לומר לפי שהיתה נבואה היו מקבלים את פסקיה. וזה לשון התוס': שבועת העדות נהגת באנשים אבל לא בנשים – בריש פרק שבועת העדות נפקא לן מועמדו שני האנשים, אם כן אשה פסולה לדון דהא תנן פ' בא סימן (נדה ד' טז: ושם): כל הכשר לדון כשר להעיד. והא דכתיב (שופטים ד) והיא שפטה את ישראל – איכא למימר שהיתה מלמדת להם הדינים. א"נ לפי שהיתה נביאה היו מקבלים אותה עליהם. עכ"ל.

יג] ואח"כ קרא מה שכתב הרח"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זיע"א בספרו מדרש יהונתן על המדרש הנ"ל וזה לשונו: והנה אמרינן בגמ' (סנהדרין כ"ז ע"ב): קרוב פסול לעדות, דכתיב לא יומתו אבות על בנים – בעדות וכו', אבל בדיין לא אשכחן בגמ' דפסול. אבל בירושלמי (סנהדרין פ"ג ה"ט) איתא: מנ"ל דקרוב פסול לדון? – אמרת: אי הסנהדרין היו קרובין לנרצח א"כ הוּו גואלי הדם שלו, והתורה אמרה 'ושפטו העדה והצילו העדה', ורצונו לומר דהם בודאי לא ילמדו עליו זכות. והוא הדין אם היו קרובין לרוצח לא ילמדו משפט עליו. ואין לי אלא דיני נפשות דיני ממונות מנא לן? – דכתיב משפט אחד יהיה לכם. עכ"ל.

ותליא נמוי כהא: אם אמרינן ד'משפט אחד', אף דיני ממונות במשמע, א"כ בעינן נמוי מומחין בדיני ממונות, – עיין בפלוגתא בגמ' (סנהדרין ב' ע"ב); ואמרינן (שם ט"ז ע"ב) 'שופטים ושוטרים תתן

בקונטרס זה בריש סנהדרין, דגברא רבא שכתבו ז"ל דודאי מאיר בו ניצוץ משה רבינו ע"ה נזזה לשונו שם בסנהדרין (דף ה'): 'ומחקק מבין רגליו, אלו בני בניו של הלל שמלמדין תורה ברבים. אפשר לומר דרך רמו, כמ"ש רבינו האר"י זצ"ל, דכל ת"ח מופלג יש בו ניצוץ משה רבינו ע"ה, וז"ש בש"ס משה שפיר קאמר. וז"ש ומחקק - שהוא משה רבינו ע"ה - הוא מאיר בבני בניו של הלל שמלמדין תורה ברבים]. - אין ספק כי גם משאר שבטים יורה יורה דין אמת לאמיתו. - ומ"ש 'לא משכחת צורבא מרבנן, היינו בתלמיד חכם פשוט; אבל כשהוא גברא רבא פקיע ומומחה אשר זכה לניצוץ משה רבינו ע"ה, ודאי מורה ובא כדת וכהלכה. ודרך דרש ורמו אפשר דבאומרו 'לא משכחת צורבא מרבנן דמורה אלא דאתי מלוי, כלל גברא רבא דמורה משום דאתי מלוי, דניצוץ משה רבינו ע"ה דאתי מלוי מאיר בו והוא עזרו ומגיני. עכ"ל.

טז] ומענין זה אמר מו"ר דאכן המהר"ץ חיות פסק להלכה דרק הבא משבט לוי מותר לו לפסוק הלכות, ועל זה כתב לו החתם סופר תשובה ארוכה אשר כתב עליו תוארים מופלגים ומכבד אותו הרבה, אבל אח"כ כתב לו בהריפות עצמוה אשר סותר לחלוטין מש"כ המהר"ץ חיות, - דכוודאי גם דיין אשר אינו משבט לוי מותר לו לפסוק הלכה לכתחילה בלי שום פקפוק.

טז] אמר בשם החידושי הרי"ם (מוכא בספר אמרי הרי"ם חודש אלול דף ח) וז"ל: הארבע שבתות בחודש אלול הם כנגד ד' יודין בפסוק אני לדודי ודודי לי (שיר השירים ג) - והם ד' נקודת משלשת האבות ומדוד המלך ע"ה, והם עוזרים את האדם. ולכל אדם מישראל יש נקודה פנימית אשר מוצנע אצל האדם ואין באפשרי להחמיא זאת הנקודה, ובאם האדם לוקח כל הכוחות מדברים היצונים ורק לנקודת הפנימית על זה נאמר (תהלים פא ד) בכסה ליום חגנו. עתו"ד. הרי מבואר דהארבע שבועות שבהודש אלול הם כנגד השלשה אבות ודוד המלך.

מס' סנהדרין (ט"ז ע"ב) שופטים ושטרות תתן לך בכל שעריך לשבטיך, שעריך בכל עיר ועיר שבטיך "בכל שבט ושבט", עיי"ש. דלכאורה משמע דגם בשאר שבטים היו שופטים, וקשה מגמ' הנ"ל במס' יומא דא"כ איך אפשר למנות דיינים משאר שבטים. ותירץ דכוונת הגמ' במס' יומא נאמר גם כאשר אמו היא משבט לוי או שבט יששכר.

ועיין בזה בחיד"א בספרו נחל קדומים בפרשתנו, שתירץ, דמה שאמר רבא במס' יומא לא נאמר אלא כאשר פוסק הלכה ביחיד, אבל כאשר נמצאים ביחד כב"ד, אזי גם משאר שבטים מהני, כי ברבים היו; וכן כתב הרב יפה תואר בפרשת ויהי על פסוק הכלילי, שאמרו שם דרובן של סנהדרין משבט יהודה, - דהיה דיומא ביחיד היא, אבל רבים הדיינים מכוונים לאמת, ע"ש. ועיי"ש בחיד"א דמבאר עפ"י הקרא בפרשתנו (טו יח) שפטים ושטרות תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך "לשבטיך" ושפטו את העם משפט צדק. היינו דמצוה על כל שבט שידונו כל שבט לשבטו, וכי תימא דדוקא מלוי ויששכר יש מורי הוראות - על זה ממשיך הקרא 'ושפטו', דכאשר הם רבים, אז כל השבטים שווים בשעוריהן לדון דין אמת, וז"ש משפט צדק.

והוסיף מו"ר דהחיד"א בספרו מראית עין כותב דתלמיד חכם אפי' שהוא משאר שבטים, הרי מתלבש בו ניצוץ משה רבינו שהוא היה משבט לוי, - וכמו שמבואר כמה פעמים בחז"ל 'משה שפיר קאמרת', הרי נמצא דכל דיין מותר לו לפסוק הלכה מחמת שגם בו יש ניצוץ של שבט לוי.

דכתב שם על הא דאיתא בגמרא מסכת מכות (דף ז ע"א): תנו רבנן, 'זהו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם' למדנו לסנהדרין שנוהגת בארץ ובחוצה לארץ. אם כן מה תלמוד לומר 'בשעריך' - בשעריך אתה מושיב בתי דינים בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר, ובחזין לארץ אתה מושיב בכל פלך ופלך ואי אתה מושיב בכל עיר ועיר. עיי"ש. ועל זה כתב שם החיד"א וזה לשונו: ועוד כתבתי אני בעניי

וענה לו הרה"ק ר' זונדל מסאלאנט זיע"א, דהוא דבר פשוט. דהלא ידוע אצל כל חייל שאי אפשר לו ללחום במלחמה, בלי שילמוד את כל מיני ואופני המלחמה, וצריך על זה הכנה הרבה כדי שיהיה רגיל בכל אופני המלחמה, – היינו שצריך מקודם לדמות בעצמו כאילו הוא עומד עכשיו במלחמה והוא לוחם כנגד השונא וכדו'. – אבל אם לא יעשה הכנה לזה, אלא מיד ילך למלחמה הרי הוא לא ידע מה לעשות ואיך להתגבר על השונא, ובוודאי שלא יוכל לנצח את האויב. וכמו כן הוא אצל עבדות השי"ת הלא אנו החיילים של הקב"ה ואנו מהוייבים להתפלל בכל יום שלש תפילות, ואם לא יתרגלו לדעת איך לכרוע הלא כאשר יגיע בשעת שמו"ע הרי בוודאי שלא ידעו איך לכרוע, ולכן אני מכין עצמי בלילה לפני התפלה איך לעשות הכרעה כהוגן וכהלכה.

הי' וכמו כן איתא בספר שיח שרפי קודש בשם החידושי הרי"ם דחודש אלול הוא מתנה טובה, והוא ג"כ כענין הנ"ל, שהוא מיועד לעשות הכנה הרבה לימי הרחמים ורצון, והוא על דרך שאיש חיל מאנשי הצבא אין לו פנאי להכין עצמו בכלי זיין שלו להיות מוכן בכל ומיופה בעת המלחמה בשעה שהמלחמה קשה עליו, שאז צריך לפעול בקשתו וברמחיו, וההכנה להיות מוכן בכל ומיופה נצרך להיות קודם הליכתו למלחמה, – וכן הוא ענין ההכנה דמראש חודש אלול, שבראש השנה אין פנאי כלל.

ומזה הרחיב מגודל העבודה בימי אלול אשר כל עובדי השי"ת היה מרבים מאוד בעבודת השי"ת בימים אלו הן בלימוד התורה והן בתפלה והן במעשים טובים, ונהגו לעשות חשבון הנפש ולהתבונן באיזה ענין יש לו התרשלות כדי לתקן זאת עוד לפני ראש השנה, וכן מרבים לעשות תשובה על כל מה שעשה במשך כל השנה שלא כהוגן, וגם להתפלל בדביקות ובהתלהבות יתירה. וכמו שמצינו בספר לקט יושר שהיה מגדולי התלמידים של בעל תרומת הדשן שליטת הנהגות ודברים מרבו ומביא

ויש לבאר עפי"ז מה שידוע דברי הזוהר הק' שלפני שנכנס לביהמ"ד כדי להתפלל יש לומר פסוק 'ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך' וגו', שבפסוק זה רמוזים בו שלשה אבות, בסדר זה: ואני ברוב 'חסדך' אברהם, איש 'החסד'; אשתחוה אל היכל 'קדשך' זה יצחק שנתקדש על גבי המזבח לעולה תמימה; 'ביראתך' זה יעקב שנאמר בו מה 'נורא' המקום הזה ויעוד, לפי שנאמר בו 'זיירא' יעקב וגו'. – ולכך אומר זה הפסוק בפתח בית הכנסת כדי ליטול רשות משלושה אבות אברהם יצחק ויעקב, ואחר אומר ואני תפילתי וגו' כדי לחבר דוד שאמר פסוק זה עם שלושה אבות, כי דוד רגל רביעית במרכבה. והנה כמו כן הוא חודש אלול שהוא בחי' פתח וכניסה לשנה החדשה, ולכן ישנם להארבע שבתות שהם כנגד שלשת האבות ודוד המלך כדי ליטול מהם רשות כמו בכניסת ביהמ"ד.

ועוד הוסיף מו"ר לבאר בזה עוד טעם להמנהג שאין מקדשין את חודש תשרי, דהלא נמצא דשבת מברכים של חודש תשרי הוא השבת שהוא כנגד דוד המלך שהוא בחי' מלכות שהוא בחי' לבנה, ולכן אין צריכים כלל לקדש את החודש שהלא דוד המלך בעצמו הוא בחי' קידוש החודש.

יז] סיפור מו"ר דאחד מתלמידי הרה"ק ר' זונדל מסאלאנט זיע"א [אשר היה מתלמידיו של הרה"ק ר' חיים מוואלוז'ין זיע"א] פעם בלילה הסתכל פנימה לתוך חדרו וראה איך שהוא הוגה בתורה, ובאמצע הלימוד קם מלא קומתו וכורע ומשתחוה כמו בשמו"ע, ואחר חוזר שוב ללימוד, ולאחר זמן הרי הוא קם עוד הפעם וחוזר עוד הפעם וכורע ומשתחוה וכן עשה כמה פעמים, ואותו התלמיד תמה מאוד על התנהגות כזו, ולא ידע פשר הדבר, והשתוקק מאוד לידע טעמו ונימוקו של התנהגות כזו, ולא היה יכול להתגבר על חשקו להודיע פשר הנהגת רבו, ונכנס פנימה ושאלו, יגיד נא כבוד רבינו, בשביל מה נוהג הוא בכל זמן קצר לעמוד באמצע הלימוד ולכרוע ולחזור להלימוד.

והקשה החידושי הרי"ם (עיין בספר שפתי צדיק לשבועות אות לה ואות מט, ועיין עוד פסח אות לה): מה היתה הרבותא וגדלות של שלמה הרי סוף כל סוף הפיץ גם עושר ונכסים, אלא ביקש חכמה שע"ז יזכה לשניהם ביחד, דהלא הכל בכלל החכמה. ותירץ דבאמת מי שמבין באמת יקרת בת המלך לא נחשב אצלו כסף וזהב למאומה, רק בדרך מפל מפני שצריך להספיק לה צרכיה וממילא ישיג מבית המלך. וכן שלמה הבין גודל החשיבות של התורה וכל כוונתו ותשוקתו הייתה רק להתורה הקדושה, וזה היה העיקר אצלו, אך לבל יהיה לו מניעה ועיכוב מהמת הטפל, לזה ניתן לו עושר ונכסים ג"כ שתוכל התורה להתקיים אצלו. – וזהו שאמר והכל בכלל, היינו שהעושר יהיה נכלל ומפל להתורה. שהבוחן כליות הבין שבאמת רצה רק לב מבין, אך שלא יתבלבל ראשו בעניני עולם הזה, לכך יתן לו בדרך מפל עושר ונכסים כדי שיוכל לעסוק בחכמה ומדע. עכת"ד.

בא וק"ש זאת למה דאיתא בגמ' במסכת בבא בתרא (דף כה ע"ב): אמר רבי יצחק: הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום. ורבי יהושע בן לוי אמר: לעולם ידרים, שמתוך שמתחכם מתעשר, שנאמר אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. עיי"ש. היינו שמתוך שמתקוק לחכמה זוכה גם לעשירות, ולכן כשמתפלל לצד דרום הרי כבוד ממילא זוכה שהקב"ה יתן לו גם עשירות, וזה הוא כדרך של שלמה המלך אשר השתוקק רק לחכמה ועי"ז כבר קיבל הכל.

וביאור מו"ר דמה דאיתא בספר צמח דוד (פר' בחקתי ד"ה במסורה) [הובא דבריו ג"כ בסוף ספר מגיד דבריו ליעקב (ליקוטים הדישים ערך ענוה אות יא)] וז"ל: דברי קדוש ה' הרב מו"ה דוב זצוקל"ה, דאיתא בדברי הו"ל בבא בתרא (כ"ה ע"ב) הרוצה להחכים ידרים והרוצה להעשיר יצפין – אם כן החכמה והעושר המה שני קצוות רחוקים זו מזו והאיך יוכל האדם להשיג שניהם. ואמר הוא ז"ל שבאם

שם, שמראש הודש אלול עד יוה"כ היה מאריך בברכת ברוך שאמר בערך כשעה. וז"ל, וזכרני שלא היה מקפיד אם לא היה מתפלל קר"ש של שהרית כוותיקין, אפילו אם עמד קודם עמוד השחר, כגון בסליחות או מר"ח אלול עד סליחות, – מ"מ היה מניח טלית ותפילין קודם ברוך שאמר והיה מנגן בברוך שאמר כנגד שלש חלקי שעה, לבד שאר מזמורים שלא אמר במהירות. עכ"ל.

יט שאל מו"ר לפני הנוכחים מה יעשו אם מגלים להם משמים שעכשיו הוא עת רצון וכל מה שיבקשו מהש"ת יתקבל לרחמים ולרצון, ולאחר שהנוכחים אמרו כמה צדדים והצעות, אמר מו"ר שכתב האבודרהם דהדבר הכי טוב להתפלל בעת רצון הוא שתמיד בעת אשר יתפלל לפני קונו יהיה עת רצון. וזהו ביאר הקרא (תהלים סט יד) ואני תפילתי לך ה' עת רצון אלהים כרב הסדך ענני באמת ישעך. היינו שתפילתי לך ה' בעת רצון הוא שברוב הסדך ענני באמת ישעך בכל עת שמפילים לפניו, וע"י שמתפילים בדרך זו זוכים שתמיד יתקבלו תפילותיו.

כ דיבר ממה דכתיב בפרשתנו שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא (וי טו). איתא במדרש (שיר השירים רבה א ט): שהיה אחד שגדל בביתו של מלך. – אמר לו המלך: שאל מה אתן לך, אמר הוא בליבו אם שואל אני כסף וזהב הוא נותן לי, אבנים טובות ומרגליות הוא נותן לי, אמר להמלך הריני שואל בתו של מלך והכל בכלל כך. (מלכים א ג) בגבעון נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלקים שאל מה אתן לך, אמר שלמה אם אשאל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות הוא נותן לי, אלא הרי אני שואל את החכמה והכל בכלל, הדא הוא דכתיב ונתת לעבדך לב שומע. – אמר לו הקב"ה שלמה חכמה שאלת לך ולא שאלת עושר ונכסים ונפש אויבך – היך החכמה והמדע נתון לך, ועי"כ עושר ונכסים אתן לך, מיד ויקץ שלמה והנה חלום.

קדיש גם בשבתות וימים טובים שהרשעים מוצאים בהם מנוחה ואין דנים אותם בגיהנם, לכך אומרים אותו היתומים תוך שנים עשר חודש וגם ביום יארצייט בכל שנה ושנה. וכך היה נוהג רבינו האר"י זיע"א לומר קדיש בתרא זה בכל שנה שנפטר בו אביו בין בשחרית בין בערבית וכנזכר בספר הכוונות עיי"ש.

כג] ושאל אחד דא"כ למה אינו נוהג לומר קדיש (בליל ששי) גם לאחר התרת קללות

שהלא יכול להעלות נשמת אביו לעוד עולם יותר גבוה, וענה מו"ר דהרי הוא רוצה לקיים מצות גמילת חסדים שיהא ביכולת גם לאחרים לומר קדיש לעילוי נשמת אביהם, ולא ליקח את כל הקדישים לעצמו (שהרי הוא נוהג להיות ש"ץ בכל התפילות וא"כ לא נשאר לאחרים כלום ורק הקדיש לאחר שיעור לימוד תורה). והסמך לזה מה שפסק הגר"מ פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (אבן העזר חלק ד' סימן כ"ז אות ד') דכמו שיש חיוב ליתן מעשר ממון, כמו כן יש חיוב ליתן מעשר זמן, היינו דאם לומד עשר שעות ביום יש עליו מצות מעשר שילמוד שעה אחת ביום עם אדם שאינו מביין כל כך וצריך שילמוד אותו. וזה לשונו שם, אך הוריתי שכל תלמיד חכם אף שצריך לעצמו והוא גדול מאד, מחוייב ללמד מקצת זמן גם עם אחרים אף שמתבטל מתורת עצמו, והבאתי ראיה מהא דר' פרידא שלימד לתלמיד קשה הבנה שהוצרך ללמד עמו ד' מאות זימני בעירובין (דף נ"ד ע"ב), אף שבזמן הזה היה יותר טוב אם למד לעצמו והיה לו שכר גדול, חי ד' מאות שנה וכל דורו הביא בזכות זה לעוה"ב, שלכאורה היה אסור, דלעצמו היה עדיף, והוא למד עמו במקצת הזמן שמחוייב לבטל מתלמודו ולמד עם אחרים, מסתבר לי שהוא ג"כ שיעור מעשר עשירית הזמן שיש לו ללמוד תורה ואולי יכול להוסיף עד חומש וצ"ע לענין השיעור. עכ"ל.

כד] ושוב שאלו לו שהלא יכולים אנשים אחרים לומר קדיש עמו, ועי"ז יתקיימו שניהם ביחד מצות כיבוד אב ידידה ומצוות כיבוד אב דידהו,

האדם עושה עצמו כאינו אז יוכל להשיג שניהם, כי מדת אין כוללת כל הקצוות. עכ"ל.

דלכאורה נראה מדבריו דכאשר מתפלל לצד דרום אינו זוכה רק לחכמה, ולכאורה מדברי הגמ' אינו משמע כן. וביאר מו"ר דשניהם עולים ביחד בקנה אחד, דמזה עצמו שמתפלל לצד צפון הרי הוא זוכה לחכמה אשר חכמה הוא בחי' אין כידוע, ועי"ז זוכה גם לעשירות מכיון שמידת האין כולל כל הקצוות והוא למעלה מן המקום.

כב] שאל אחד על מה שדיבר מו"ר בשבוע החולף (עיין נשמתין חדתין אות ז'), במה שכתב הגה"ק ר' יוסף ענגיל זיע"א בגליוני הש"ס (קידושין דף לא) שהביא את דברי השבות יעקב (פי' קב) דאמירת קדיש הוא רק מספק, דשמוא אביו היה צדיק ואינו צריך לקדיש. וא"כ יש לומר דלכאורה לפי"ז אינו מקיים מצות כיבוד אב באמירת קדיש דהלא אין זה משום כבוד, אלא מראה בזה שחושש שאביו אינו צדיק. עיי"ש.

ושאל אחד דהלא כתיב בקהלת (ו' כ) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יהטא. וא"כ אין סתירה בזה שאביו היה צדיק, עדיין יש לומר קדיש עליו, שהרי אפי' הצדיקים הגדולים ביותר יש בהם איזה שמץ כל שהוא, ואין זה סותר כלל את גדלות אביו שהוא צדיק.

וענה מו"ר דאיה"נ שהלא אמירת קדיש אינו רק כדי להעלות נשמת אביו מגהינם לגן עדן, אלא גם כאשר אביו היה צדיק וכבר נמצא בגן עדן עדיין יש לומר עליו קדיש, דכחו של הקדיש הוא להעלותו מעולם לעולם יותר גבוה. ואמר מו"ר דכן הוא נוהג תמיד כאשר הוא אומר קדיש הרי הוא מכויין בזה לקיים מצות כיבוד אב שתהא הקדיש לעילוי נשמת אביו ולעלותו מעולם לעולם. ועיין בזה גם בבן איש חי (שנה ראשונה פרשת ויחי אות יב) דיש בקדיש שתי תועלויות, האחד להצילו מדין גהינם, והשני להכניסו לגן עדן ולהעלותו ממדרגה למדרגה, ולכן אומרים

שישמעו כל הקדיש, ומה שצריכם עשרה כדי לומר קדיש אינו אלא מחמת שיש לו קדושה יתירה שיש לאומרו רק במקום שיש עשרה אנשים, אבל אין צריכין העשרה לשמוע הקדיש, וכמו שמבואר בפוסקים [עיי' בשו"ת רב פעלים (ה"ב או"ח סי' י"ד)] דאם יש ציבור שרוצים כולם לומר קדיש ביחד, רשאים לעשות כן, אף על פי שאין מי שיענה אחריהם קדיש.

או יש לומר דאם אין עשרה שומעים הרי זה כאומר ביחידות [עיי' במג"א (סי' קל"ט סק"י) ובשו"ת בצל החכמה (ה"ה סי' קל"ה) ועיי' שו"ת רב פעלים (ה"ב או"ח סי' י"ד) הנ"ל, ובבן איש חי (פר' ויחי אות ט"ז), ובשו"ת ציץ אליעזר (ה"ט סי' ט"ז), ובשו"ת קנה בושם (ה"ג סי' קי"ח אות ב') ובשו"ת ויצבור יוסף (ה"ה סי' ו') – ועכ"פ לכתחלה יש לזוהר לאומרו בקול רם.

ורצה מו"ר להביא ראיה ממה שאנו רואים אצל רוב קהילות שבימים נוראים ומועדים שנוהגים לנגן בקדיש ובפרט בקדיש תתקבל שלאחר שמו"ע, ולכאורה כאשר כל הקהל מזמרין הלא המה אינם שומעים כלל את נוסח הקדיש, וא"כ יש מזה קצת הוכחה שאכן לא צריכם עשרה לשמוע כל הקדיש, ואולי יש לדחוק ולומר שגם כאשר הקהל מזמרין יש עשרה אנשים שסמוכים להחזן ואכן הם שומעים כל הקדיש.

כן ואמר מו"ר דמחמת ספק הנ"ל הרי הוא נוהג לעצמו דגם כאשר הקהל מזמרין הרי הוא מפסיק בתיבות ואינו ממשיך לומר הקדיש כדי שישמעו (עכ"פ עשרה אנשים) כל הקדיש וכינתיים הוא מכוון הכוונות של הקדיש. אבל כל זה הוא רק עד דאמירן בעלמא ואמרו אמן, דאח"כ כבר אין לו אותו תוקף של קדושת קדיש ויש להקל שם יותר מחלקו של הקדיש עד אז.

ויש לציין דאיתא בספר המאורות הגדולים להרה"ג ר' אפרים זייצ'ק זיע"א (דף כ"ה) שכתב שהגר"י סלנטר זיע"א יעי' לבני בית הכנסת שיאריכו בניגונים שמנגנים בעת חזרת הש"ץ, כדי לתת שהות

ויהא זו צדקה אצלו שמרשם לאומרו יחד עמו וא"כ למה מונע עצמו מלומר קדיש.

וענה דמצינו מה' באחרונים כאשר יש הרבה בעלי חיובים שרוצים לומר קדיש, דיש בזה מה' אם מותרים לומר כולם ביחד, די"א דלא יאמרו בפעם אחת, רק יתחלקו ביניהם וכל אחד יאמר קדיש אחר (עיי' בדרכי חיים [צאנז] ושלחן המהור [סי' קל"ב] ובשו"ת בנין ציון [סי' קכ"ב] והנהגות חו"א [פ"ד], ובשו"ת התם סופר [או"ח סי' קנ"ט ד"ה עוד אני] בשם היעב"ץ, ובשו"ת רב פעלים [ה"ב סי' י"ד], ועי' בכף החיים [סי' קל"ב] והיי אדם [כלל ל' סי' ז] ובמשנ"ב [סי' קל"ב], ועי' בשו"ת משנה שכיר [ח"א סי' י"א] ובערך ש"י [סי' קל"ב] ועי' בפתחי תשובה [יו"ד סי' שע"ו סק"ו] ועיי' עוד בשדי חמד [מערכות אבילות אות קנ"ד] – ואכן כן הוא מנהג אשכנז. אבל מנהג ספרד הוא שכולם אומרים יחד [עיי' בנימוקי או"ח (סק"א) ודברי יחזקאל (שינאווא החדש דף שכ"ד) ועיי' עוד בספר נשמת ישראל (סימן כד)]. ויש מקומות שכשהרב צריך לומר קדיש, הרי הוא מקדים לומר כל הקדיש, ואח"כ אומרים שאר החיובים, ויש מערערים על זה דאין לומר קדיש אחר קדיש.

ופי"ב מו"ר דלכן נוהג שלא לומר קדיש לאחר התרת קללות כדי שיהיה חסד בשלימות לכל הדעות. והוסף דהמנהג בישיבת בית א-ל היה שאחד יאמר הקדיש בקול רם, וכל שאר האנשים שרוצים לומר קדיש יאמרו ביחד 'בלחש'.

והוסף לדבר בענין קדיש דאם יש כמה בעלי חיובים שאומרים קדיש ביחד, צריכין להקפיד לכתחלה שיאמרו כולם ביחד מלה במלה, ולא יהא אחד מקדים את חברו שע"ז יתבלבלו העונים, ואם אירע שלא סימו בכת אחת, הדין הוא שאם גמר תוך כדי דיבור של חברו, יכולים לענות אמן לאחד מהם ויעלה לכולם, אבל אם יש ביניהם הפסק יותר מתוך כדי דיבור יש לענות אמן לכל אחד מהם בפני עצמו.

כה [והק' בענין החיוב של קדיש האם יכולים לומר קדיש בלחש ואין צריכים עשרה

שקדושתו גבוה עד מאוד ומסוגל זאת גם להסיר כל מיני יסוריים וצער יגון ואנחה, וממתיק כל הדינים וכמו שאמר רבינו ז"ל (קמא סימן קמ"ט) וזה לשונו: חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך (תהלים קי"ט). חצות הוא מסגל כמו פדיון, כי הוא המתקת הדינים. כי צדק דינא, ומשפט רחמי. וזהו, על משפטי צדקך, הינו שצדק גובר על משפט. התקון לזה, חצות לילה אקום. עכ"ל.

והוסיף לדבר דלא מספיק להתפלל רק שלש תפילות הקבועים בכל ביום, אלא צריכים גם להוסיף לדבר להשי"ת בין כל תפילה ותפילה כבן המתרצה לפני אביו, ולשפוך שיחו ולהגיד לו כל מה שמונה על לבו, ועכ"פ בכל יום לעשות שעה אחת התבודדות, וע"י שמדבר להשי"ת עי"ז הקב"ה יאיר לו מה לעשות בכל צרכיו ומה הוא רצון ה', ולבו מגלה ואומר לו מה הוא אמיתת רצונו ית' שמו. ותפילות הפרטיות שהאדם מתפלל להשי"ת מוזכר מאוד את האדם ועי"ז יכולים לזכות למדריגות רמות ונשגבות. וכמו שפעם אמר רבינו ז"ל דהתבודדות מוזכר את האדם הרבה יותר מלהתענות משבת לשבת.

כתב ואע"פ שזה נראה לאדם שהוא קשה מאוד לעשותו, אבל האמת הוא שאינו כן, דכל מה שנראה לאדם שעבודת השי"ת הוא דבר קשה, זה רק מחמת שאכל מן העיץ הדעת טוב ורע היינו שחטא ועבר על רצון השי"ת, ונכנס בו זוהמת הנחש, ועי"ז נראה לו כאילו כבד עליו וקשה מאוד כל עבודת השם ותורה ומצוות, וכל כמה יותר שהאדם עושה תשובה ומוזכר עצמו יותר ומקיא את אכילתו מעיץ הדעת טוב ורע, באותו מדה מרגיש שעבודת ה' אינה קשה כלל, אלא כמו שמעיד עליו הכתוב כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו.

וכמו שכתב מהורנ"ת בליקוטי הלכות (א"י הלכות ברכת השחר הלכה ג אות יח-ט) וזה תוכן דבריו, הדכלל הוא, שעיקר בחינת עבדות הוא מסטרא דגופא ועיקר בחינת הרות ומלכות הוא מסטרא דנשמה. והאדם נברא כדי שיבטל הגוף לגבי הנשמה

ופנאי להשי"ן להנפש ממאמציו, והדריך לעשות במיוחד ביום הכפורים שהשי"ן שרוי אז בצום. עיי"ש.

כזו שפטים ושוטרים תתן לך וגו'. כתב רבינו מהר"ח ז"ל, דיש לאדם כמה שערים, שער הראות שער השמע, שער הריח, שער הדיבור. וצריך שיעשה אדם בעצמו דיין על כל עניניו ויפקח עיניו, וזה שאמר שופטים ושוטרים תתן לך' לשון יחיד, ולכל אדם מישראל דיבר, וזהו שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך, שכל אדם יגדור גדר בכל שערו כגון שלא יביט בעריות, ולא ישמע דברים האסורים, ולא יריח ריח ערוה וע"ז, ולא ידבר דיבור אסור, ולא ילך לעבירה ולא יגע לערוה. ולזה אמר לשון יחיד 'תתן לך' בכל שערך, ואז נאמר עליו פתחו שערים מדה כנגד מדה. ויזכה שיפתחו לו שערים של ש"י עולמות. ומכאן לרקיע כמה מקטרגים וכמה מלאכי חבלה והו' רקיעים כמה שערים לכל רקיע וכמה שומרין, וכשעולה הנשמה – אם זכאה פותחין, ואם לא דוחין אותה ונועלים השערים בפניה ומי שישכיל יתקן בחייו ויפתחו לו שערים. עכתו"ד.

ועל זה כתב החיד"א בספרו נהל קדומים בהאי לישנא, ואפשר לסיים הכתוב לפי דרכו ז"ל שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך – כמ"ש הרב ז"ל; לשבטיך, הם היסורים, כמ"ש בשוחר טוב עה"פ שבטך ומשענתך המה ינחמוני, שבטך אלו יסורים; וצריך להתישב ולדון על היסורים למה באו. וז"ש שופטים וכו' לשבטיך אלו יסורים, אשר ה' אלקיך נותן לך, שזו מידת רחמיו כאשר ייסר איש את בנו להעיר לב נרדם לשוב בתשובה. עכ"ל.

כתב ומוענין זה הרבה לדבר מגודל קדושת כל השערים שבראש, ודיבר משער הפה שצריכים לקדשו ע"י דיבורי תורה ותפלה, ולהיזהר שלא לדבר דיבורים אסורים כמו לשון הרע ורכילות וניבול פה וכדו'. וגם להיזהר שלא לדבר דברים בטלים ח"ו. אלא צריכים לקדש הפה ע"י השלשה תפילות שמתפללים בכל יום כמנין בביהמ"ד, וגם להוסיף ג"כ לומר תיקון חצות

ובאמת מה שאצל רוב בני האדם הדבר בהיפך שאכילה ושתיה ושאר תאוות הגוף אינו נקרא אצלו עבודה, ומצות ומעשים טובים נקרא אצלם עבודה ויגיעה, זהו שנתהפך האמת אצל העולם שמצות ומעשים טובים, שהם רצון השי"ת ורצון הנשמה, זה נקרא אצלם עבדות; ורצון הגוף, שהוא תאוות הגוף, אינו נקרא אצלם עבדות כלל, כאילו היה הגוף מלך ח"ו על הנשמה. ובאמת הדבר בהפך ממש, כי הנשמה היא המלך באמת והגוף הוא עבד. וכל מה שהוא רצון הנשמה, שהם תורה ומצות ומעשים טובים, הוא איננו עבדות, ומה שהוא רצון הגוף שהם תאוות הגוף, זהו עיקר בחינת עבדות, שהוא בחינת עשייה נשמית ששם אחיזת תאוות הגוף שנמשך מזוהמת הנחש כידוע. וצריכין לבטל הגוף לגבי הנשמה, ולשבר תאוות הגוף, שזה גורם לו שעבודת השם תהיה לו קשה בבחי' עבדות, ולבטלם לגמרי עד שיתהפך הגוף לנפש ממש, עד שהגוף יעשה רצון הנשמה שהוא רצון הבורא יתברך ברצון טוב, ולא יהיה נחשב אצלו לעבודה כלל, ואז נתבטל בחינת העבדות לגמרי וזוכה להיות בבחינת בן, וזה הוא עיקר השלימות כידוע.

ואם לא היה הוטא אדם הראשון, היה אדם זוכה למדרגה זאת בחיים חיותו שיתהפך הגוף לנפש ממש, עד שלא תהיה עבודתו את השי"ת בבחינת עבד כלל רק בבחינת בן. אבל מחמת הטא אדם הראשון, שעיי"ז נתאחז בו זוהמת הנחש, שהוא בחינת זוהמת העבד, עיי"ז נתגשם הגוף עד שצריך עבודה ויגיעה גדולה עד שישבר תאוות הגוף. ואז אפילו כשעובד השי"ת אזי עבודתו עדיין קשה כמו עבד, כי נחשב אצלו עבודה מאחר שצריך להכריח עצמו לשבר גופו שלא נזדכך עדיין להתהפך למהות הנפש ממש. ועל כן נגזר מיתה בשביל זה כדי לזכך ולבטל בחינת העבדות, כי עיקר גזרת המיתה הוא מחמת זוהמת הנחש, היינו שעכשיו אחר הטא אדם הראשון אי אפשר לזכות לבחינת בן בשלמות שיתהפך הגוף לנפש ממש כי אם אחר המיתה

והעבד לגבי הבן. וצריך לבטל הגוף כל כך עד שיתהפך לטבע הנשמה ממש שיתהפך מגוף לנפש מעבד לבן. כי גם בעבודת השי"ת יש שני בחינות, יש מי שעובד השי"ת בבחינת עבד ויש שהוא בבחינת בן, – היינו שהאדם צריך לעבוד את השי"ת בכל כחו, שהגוף יעשה רק רצון הנשמה; אבל כל זמן שיש להגוף איזה ריח מתאוות הגוף, רק שמשבר תאוותו בשביל רצון הנשמה, שהוא רצון השי"ת ועובד אותו יתברך תמיד, אע"פ שזה טוב מאד אשרי לו, אע"פ עדיין עבודתו בבחינת עבד דקדשה. – כי בוודאי הוא בבחינת עבד, כי עבודת ה' נחשב לו לעבודה ויגיעה, כי רצון הגוף אינו נוטה לזה רק שמשבר רצון הגוף בשביל רצון הבורא, על כן הוא עדיין בבחינת עבד.

אבל מי שזוכה לשבר הגוף לגמרי בתכלית הבטול עד שהגוף נתהפך לנפש ממש, והוא מקיים, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו' בשני יצריך, – שגם הגוף אוהב את ה' ועושה רצונו מאהבה, כי אין לו שום תאוות אחרת ואינו רוצה שום רצון רק מה שהוא רצון הבורא יתברך, אזי נקרא בחינת בן, – כי כל עבודתו את השי"ת אינו נקרא בשם עבדות כלל, כי אין זה עבדות אצלו כלל, כי הוא עושה רצון השי"ת באהבה שלמה ברצון הגוף והנפש, כי הגוף נתהפך לנפש כנ"ל. ועל כן בוודאי אין שייך לקרותו בשם עבד כלל, כי עבדות אינו נקרא רק מה שהוא כנגד רצון האדם, אבל מה שהוא רצון האדם אינו נקרא בשם עבדות כלל, למשל אכילה ושתיה ושאר תאוות הגוף אינו נקרא אצל האדם המגושם עבודה ויגיעה כלל מאחר שעושה זאת מרצונו, – רק כשצריך להגביח איזה משאוי כבד וכיוצא נקרא אצלו עבודה. – וכן עבודת השי"ת מחמת שהגוף אינו מרגל בזה נקרא אצלו עבודה. אבל כשזוכה להפוך הגוף לנפש ממש אזי כל עבודת ה' אינו נקרא אצלו בשם עבודה כלל, אדרבא, זהו עיקר חיותו ותענוגיו ושעשועיו. ואין לו שם תענוג ושמחה אחרת בגוף ונפש כי אם כשזוכה לעשות רצון בוראו יתברך.

ומתריץ ומבאר עפ"י דברי הרמב"ם הנ"ל דיש שני בחי' חכמות; יש אחד שמחמת רוע מעשיו אינו זוכה לחכמה דאלקות דאין לו רשות להיכנס פנימה להבין את פנימיות החכמה, ואע"פ שיש לו מה עצום ושכל טוב אעפ"כ אינו זוכה רק לחכמה הגשמי ולהבין איך בונים בית וכדו'. ולכן מחמת הטא עין הדעת זכה אדם הראשון שיפקחו עיניו להיות כאלהים לדעת טוב ורע, היינו רק בחכמה הגשמי, וזה הוא דייקא ע"י הטא. דאי לא הטא כלל ואכל רק מן העץ החיים היה זוכה לדעת טוב ורע בבחי' רוחניות שהוא אין ערוך כלפי החכמה הגשמית.

וכמו כן כהיום כאשר קשה לאדם את עבודת השי"ת מחמת רוב פשעיו ומאכילת העין הדעת, הרי הוא צריך לתקן זאת ע"י שיאכל מעין החיים, שהכוונה שירבה בלימוד התורה שנקראת עין חיים כדכתיב עין חיים היא למחזיקים בה, וכל כמה שיוסף וירבה בלימוד תורה הרי הוא יזכה לזכך עצמו ולהקיא את הארס שהכניס בו הנחש ואז לא יהיה לו עוד קשה בעבודת ה' ולא יהיה עוד בבחי' עבד ויזכה להיות בן מלך ולהרגיש נועם ומתיקות התורה ועבודת השי"ת.

לא] ועל זה טען אחד דאיך אפשר לומר כן דכל מי שהוא חכם בחכמה הגשמית זה הוא רק מחמת שטעם מעין הדעת טוב ורע ואילו היה עושה תשובה והיה מרבה בלימוד התורה (שזה הוא בחי' אכילת עין החיים) היה זוכה לחכמה אלקית, הלא יש כמה אנשים אשר הקב"ה לא נתן להם החכמה להבין מחכמה אלקית, ואין להם כלל היכולת להתעמק בחכמה אלקית, והם יכולים רק לעסוק בחכמה הגשמית, וא"כ איך אפשר לומר כלל זה.

וענה מו"ר דבתנא דבי אליהו (זוטא פרק יד) מסופר על צייד שהתנצל לפני אליהו הנביא כי לא נתנו לו מן השמים בינה ודעת ללמוד תורה, ועל זה השיב לו אליהו ואמר, ליטול פשתן ולטוותו ולארוג

שיתבלה הגוף בעפר ויקום בתחיה כגוף זך וצה. שאז יהיה בבחינת בן בגוף ונפש, כי הגוף יתהפך לבחינת הנפש ויהיה נכלל באין סוף בגוף ונפש ברצוא ושוב, עכתו"ד. עיי"ש.

ל] ומענין זה הוסיף לדבר דכתב הרמב"ם בספרו מורה נבוכים (ה"א פ"ב) שהביא שם מחכם אחד שהקשה, על מה דכתיב לאחר שנכשל אדם הראשון בחטא עין הדעת (בראשית ג, ז) ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירומים הם. ולכאורה אמאי יהא חוטא נשכר, שהרי אדם הראשון קודם החטא היה כמו שאר בעלי חיים, בלי ראות הבדל בין טוב לרע, בלי שיצטרך ללבוש בגדים, ואיך יתכן שאחר החטא יפקחו עיני האדם וחוה להבין ולהשכיל. ותירץ דבתחילה קודם החטא כאשר האירו עיניהם הרוחניים ואור עליון היה שורה עליהם, באותו הזמן לא הכירו כלל בענינים גשמיים, ואפס ואין נחשבו להם כל עניני החומר והגשם, כיון שהעיניים הגשמיות שלהם היו סתומות, עד שלא ידעו שהם עירומים. אמנם לאחר החטא נתגשם גופם ונעכרו עיניהם, ועל זה הוא דכתיב 'ותפקחנה עיני שניהם' היינו שהעיניים הגשמיות שלהם נפתחו כד בכד כשנפתחו עיניהם הרוחניות, שכשזה נפתח זה נסתם. עכתו"ד.

ומבאר הצמח צדק דיש חכמת אלקות ויש חכמת עוה"ז, וכל כמה שהאדם מחכים יותר מחכמת העוה"ז הרי הוא גורם לעצמו שלא יוכל להשיג ולקבל את חכמת אלקות שאי אפשר לקיים שניהם יחד. ועפ"ז מבאר הקרא (בראשית ג ד-ה) ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמתון כי ידע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע. דלכאורה איך אפשר להנחש לפתות לחוה שעיי"ז שתעשה עבירה שהוא נגד רצון ה', עיי"ז תזכה לדעת טוב ורע ולהיות כאלקים, – הלא אדרבה כל כמה יותר שעושה נגד רצונו ית' שמו הרי הוא מרחק עצמו יותר ויותר מהשי"ת ומקלקל את דעתו עד שאינו יכול להבחין בין טוב ורע.

ואחד העיקרים הנעלים והמעולים בתורת החסידות וכו' להקהיל את בני יחד, הוא גם מצוה אשר צוה ה', כי מצוה רבה היא להיות בני יחד באסיפה ואגודה אחת עיי"ש.

ועיין עוד בנועם אלימלך (פרשת מטות ד"ה וידבר משה אל ראשי המטות) וז"ל: דהנה הצדיק הרוצה להמשיך השפעות על ישראל צריך להכיר עמו שאר צדיקים שעל ידי הדיבור המדבר עמהם הוא משפיע לכל ישראל, והם המסייעים אותו אל הטוב ההיא להסתים פי המקטרג מעליו בזכות הרבים. מה שאין כן כשהוא לבדו צריך כה גדול ויד הזקה להשקיט המקטרג לכל ישלום בו. וזהו שאמר משה רבינו עליו השלום איכה אשא לבדי כו', פירוש כשאני לבדי בלא התחברות שאר צדיקים הוא למשא עלי להמשיך לכם צורכיכם כו', עכ"ל.

אלא יש לומר דכמו שכתב התניא דיש להתפלל בעשר כוחות הנפש, הרי יש להצדיקים הכה לעורר אצלם בחי' עשר כוחות הנפש שלהם דזה יהיה להם כמו שיושב באסיפה עם שאר אנשים, דהלא הבחי' והתוכן למה צריכין עשרה אנשים כדי לומר דבר שבקדושה הוא כדי שעייז יהיה התכללות של העשר ספירות, והצדיקים הגדולים יכולים לעורר את העשר כוחות שלהם שזה יהיה להם לעורר כל העשר ספירות. וזה הוא בחי' שופטים ושופטים תתן לך ככל שעריך, שהוא ענין הנ"ל, שהרי צריכין לשפוט כל השערים שבנוף וכל כוחות הנפש, שעייז מעוררים את כל עשר הכוחות

מצודות ולצוד דגים ועופות נתנו לך בינה ודעת מן השמים, לדברי תורה שנאמר בהם כי קרוב אליך הדבר מאד לא נתנו לך בינה ודעת?²!

רצה לומר בזה, אותו אדם לא נולד צייד, כי אם ההכרח לפרנס את עצמו הוא אשר דהף אותו ללמוד ולתפוס כמלאכת הצייד. – ומען בפניו אליהו ז"ל: הרי אילו היית מרגיש את גדול הצורך וההכרח ללמוד התורה, שהיה מרגיש שזקוק לתורה כמו שזקוק לפרנסה, אזי כבר היה יודע איך להשיגה, ובודאי היה יודע ללמוד תורה כמו שיוודע לצוד דגים.

לבן שפטים ושופטים תתן לך ככל שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק (טו יח). הנה יש להתבונן באלו הצדיקים אשר נהגו לסגור עצמם בחדרי חדרים ולא לצאת לחוץ לתקופה ארוכה הלא ידעו מש"כ התניא באגרת הקודש (אגרת כג) וז"ל: ששמעתי מרבותי כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריאי עליהו עד שהיה מתבטל ממצואותו לגמרי עכ"ל. וכן יודע שהבעש"ט תיקן שישבו החסידים באחדות ובצוותא הדא ויאמרו דברי תורה ביחד ויזמרו שירות ותשבחות ביחד דזה מועיל מאד וכל אחד מבטל את עצמו לחבירו כידוע, ועיין בנר ישראל להרה"ק רבינו ישראל מרוזין זיע"א (פר' ויקהל) וז"ל: ענין ישיבת החסידים יחד אשר ראו בה רבות"ק מטרה בפנ"ע,

ב. וזה לשונו שם: פעם אחת הייתי מהלך ממקום למקום ומצאני אדם אחד שלא היה בו לא מקרא ולא משנה והיה מתלוצץ ומלעיג בדברים ובא כנגדי, ואמרתי לו: בני מה אתה משיב לאביך שבשמים ליום הדין? ואמר לי: רבי, יש לי דברים שאני משיבו; בינה ודעת לא נתנו לי מן השמים שאקרא ואשנה! ואמרתי לו, בני מה מלאכתך? ואמר לי, ציד אני. ואמרתי לו, בני מי למדך ואמר לך שתביא פשתן ותארגהו, מצודות ותשליכהו לים ותעלה הדגים מן הים? – ואמר לי, רבי, בזה נתנו לי בינה ודעת מן השמים. ואמרתי לו, ומה להביא פשתן ולארוג מצודות ולהשליך לים ולהעלות דגים מן הים – נתנו לך בינה ודעה מן השמים, ולדברי תורה שכתוב בה (דברים ל) כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו, לא נתנו לך בינה ודעה מן השמים! מיד היה מרים קולו ובוכה ומתאנח. ואמרתי לו, בני, אל ירע לך; אלא כל שאר בני אדם באי עולם הן משיבין תשובה זו על אותו ענין שהן עוסקין בו, אבל מעשיהן מוכיחין עליהן. ועליהן ועל כיוצא בהן ועל העושים כמעשיהן, מה אומר הכתוב עליהן? – (ישעיה יט) ובושו עובדי פשתים שריקות ואורגים חורי ראשית. ואחרית הדברים כולן יראת שמים ומעשים טובים. עכ"ל.

כט

ליקוטי דא"ח דשב"ק פרי' שופטים תשע"ב

שבנפש ומתאחדים בזה כל העשר ספירות   את כל העשר ספירות, ועי"ז יורד שפע רב לכל
הפרטיים שבאדם, ועי"ז יכולים לעורר למעלה ג"כ   העולמות.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

ביאורים בשער הכוונות

דף א' עמוד א'

לשאר המקומות. משום שמצד הגוף אנו מרכבה לנוק, ומצד הנשמה אנו מרכבה לז"א. (ואע"פ דאיתא שכלל נשמות ישראל הן כנגד המלכות נוק' קדישא, שהיא המבקשת רחמים מלפני הקב"ה, ואינן כנגד ז"א, כמ"ש לעיל. מ"מ הקב"ה רוצה שנהיה אנו מרכבה גם מצדו, מצד הספי' הקדושות (כלומר מרכבה לז"א), שמהן ממשיכים השפע למלכות שהיא הנוק, ולכך אנו מכוונים גם בז"א, מצד רצון השי"ת, שרצה שנשתתף בהמשכת השפע מהספי' ע"י נשמתינו, וגם בנוק, מצד עצמנו, ששורש נשמתנו הוא בנוק' קדישא. ונבחנו זה בערך נשמה לגוף, דהקב"ה הוא נשמה לנשמה, ונקרא נשמה סתם ובהי' ז"א ביחס לנשמת האדם שהיא גוף ונוק' אליו. ומ"ש "תפילה לעני", פירושו שהמלכות, הנק' דלה ועניה, דלית לה מגרמה כלום, מבקשת מהקב"ה את השפע. ובסוד "זאני תפלה" (שהמלכות הנק' "אני" מתפללת ומתחננת לפני הקב"ה).

ועתה נמשיך לבאר דברי הרב בשעה"כ וז"ל וזהו הטעם שכל לשון תפלה נכתב בתורה בלשון שפיכת נפש כמו"ש ואשפוך את נפשי לפני ה' והיא בחינת מלכות דאצילות או עולם העשיה הנקרא נפש" עכ"ל.

וביאור דבריו הוא דכנודע שיש לאדם נפש ורוח, רוח מצד ז"א ונפש מצד הנוק, שמשכנם בכבוד ובלב, הנפש (שמצד הנוק) משכנה בכבוד, והרוח (שמצד הז"א) משכנו בלב. והן אמת דיש ה' חלקים בנשמת האדם, דהיינו נרנח"י, אך כ"ז הוא באופן כללי, דזהו מניין החלקים בפשטות, אך עיקרן הוא הנפש והרוח, והשאר (דהיינו הנשמה, החיה והיחידה) הוא בגדר תוספת מוחיץ המסייעין ומשלימין פעולת הנר,

הקדמה אחת קמנה דע כי כל תפילה היא בעולם העשיה בסוד תפילה לעני והיא המלכות השואלת צרכיה ומתפללת אל זעיר אנפין וסימנך ואני תפלה וזהו הטעם שכל לשון תפלה נכתב בתורה בלשון שפיכת נפש כמו"ש ואשפוך את נפשי לפני ה' והיא בחינת מלכות דאצילות או עולם העשיה הנקרא נפש: :

מנצאתי כתוב בספרי המקובלים שהאומר שם זה הקדוש בשומע תפלה שאין תפלתו חוזרת ויקם ולא כתבתי ניקוד אלפא ביתות וניקוד השמות לפי שאין אתנו יודע עד מה עד ישקוף וירא ד' משמיים. ונלע"ד חיים כי הוא שם זה ארארית"א כי ראשי תיבותיו הוא, אחד ראש אחדותו ראש יחוד תמורתו אחד:

וביאור דברי רבינו האר"י הוא שהמלכות היא הנפש של האדם, והיא גם הקשר בין הקב"ה לאדם, שהיהודי בנוי מב' חלקים - נשמה שהיא חלק אלוק ממעל וגוף גשמי, וחיבור זה הוא כדוגמת היחוד העליון דקוב"ה שהוא ז"א, ושכינתיה שהיא נוק'. וכמ"ש האר"י על הפס' "בנים אתם לה' אלוקיכם", שאנו מרכבה לשכינה הקדושה ולז"א. ובדברי רבינו האר"י כאן מבואר שכל תפילה היא בסוד עולם העשיה והנוק' דז"א. וקשה, דלכאורה ככל סדרי הכוונות אנו מכוונים התפילות בפרצוף ז"א כנודע, ואין כוונתנו בנוק' (ומה שאנו מכוונים לעתים להשפיע מו"א לנוק', אין זה עיקר הכוונה), ואיך יכון זה עם מ"ש כאן שכל תפילה היא בנוק'.

ואליבא דאמת שתי הכוונות, הן בז"א והן בנוק', הם א', ואין סתירה בין דברי האר"י כאן

ברא את בני האדם והסרונותיהם, כדי שיצטרכו ויתפללו לפניו, וכמ"ש אצל אדה"ר, שהקב"ה רצה שיתפלל לפניו, ולכן לא הוריד גשם והזרעים היו עומדים על פתח הקרקע, עד שאדה"ר התפלל על כך כנודע. וכן כתב הרמב"ן שהתכלית הוא תפילה, שכן הקב"ה ברא העולמות על מנת שיכירו גדולתו, ולכן אנו מתפללים אליו, כדי שימלא הסרונותינו ועיי"ב תראה גדולתו לנו.

ולכאור' קשה, דהא אם הקב"ה רוצה שנכיר אותו ונמליכו עלינו, מדוע ברא את העולמות בצורה המראה ההפך מגדולתו ית' כביכול. שכן זה העולם, אנו רואים שתכלית עניינו הוא להסתיר את מציאותו ית' (וכ"ז דייקא כדי שנכירו, כפי שיבואר בהמשך), דהקב"ה ברא אלפי אנשים שלא מכירים אותו, ויתר על כן, שברא גם גויים שמכחישים וחולקים על מציאותו וכבודו. ולא עוד, אלא שברא יצה"ר שנמצא בכל מקום על מנת להחטיא את בני האדם. ועוד, דהכל תמיד נמצא כמוצב של חסרון, שכן אין אדם שאין לו חסרון, לזה חסר בני, ולזה חסר מזונות, ולכולם חסר דבר כלשהו, כאו"א לפי עניינו, ואין יום שאין בו איזה חסרון. וכל אלו הענינים מולדין בלב האדם "תמורות", דהיינו שנראה להאדם שהכל הולך שלא כסדר ולהיפך מן התכלית. וכל התמורות הללו, שה"ם האותיות המתחלפות בשמותיו ית' ובתיבות לשה"ק, כנודע מכתבי המקובלים הקדמונים, שהוא עניין גילוי הקב"ה בעולמו דרך חילוף ותמורה, בהעלם ובהסתרה, מתוך החסרונות וההסתרות דייקא.

ויש לדעת, שלנו יש חסרון בכך שאנו סוברים שכל דבר מתנהג אך ורק כפי איך שאנו רואים אותו, כגון האור הדולק בפתילת הנר, שאנו חושבים שמחמת שהקב"ה ברא שמן, ממלאים השמן בנר ומשימים בו פתילה ומדליקים אותה ועיי"ב דולק אור. ובאמת כל דבר זה אינו מחמת שכך הסדר, וכדי להדליק נר יש למלאת שמן וכו', אלא היא גזירת הבו"ת שהשמן ידלק (וכדאיתא בגמ' המעשה דרחב"ד דמי שאמר לשמן וידלק יאמר וכו').

שהם העיקר בנפש האדם. והעיקר מכל חלקי הנשמה הוא הנפש, שבה שייך עניין הביקוש והתפלה, שעל האדם מוטל תדיר להשתוקק ולבקש את ה', וכמו שהמלכות נוק' קדישא, משתוקקת לקב"ה, כך גם הוא צריך (מצד הנפש שבו) להשתוקק להשי"ת, ולשפוך את נפשו (דהיינו המל') לפני ה'.

ועתה נבאר ההקדמה השנית המובאת בדברי רבינו האר"י, וז"ל: "מצאתי כתוב בספרי המקובלים שהאומר שם זה הקדוש בשומע תפלה שאין תפלתו חוזרת ריקם ולא כתבתי ניקוד אלפא ביתות וניקוד השמות לפי שאין אתנו יודע עד מה עד ישקוף וירא ד' משמים ונלע"ד חיים כי הוא שם זה ארארית"א כי ראשי תיבותיו הוא, אחד ראש אחדותו ראש יחוד תמורתו אחד". עכ"ל.

ומ"ש כאן האר"י לומר שם זה, אין כוונתו לאמרו בפה, דרכינו הרש"ש מסביר שכוונתו היא לומר אותו במחשבה, שכן ידוע דלפי רבינו האר"י איסור חמור הוא לומר את השמוה"ק בפה, ולכן כללא כוונתו לן מו"ר הרש"ש שבכ"מ שרבינו האר"י כותב לומר שמות קדושים, כוונתו היא לאמרם במחשבה, אע"פ שמפשט לשון האר"י משמע דיש לאמרם בפה. והדרך לאמרם במחשבה הוא ע"י שיכוין בהם, והכוונה אינה מחשבה היצונית של הסתכלות באותיות וקריאתן בעלמא וכיו"ב, ללא דביקות, כי אם בדביקות אמיתית ובהעמקה תוך האותיות ובהתפשטות הנשמות.

ומבואר כאן דמי שאומר בלבו בתוך ברכת שומע תפלה השם הקדוש המבואר בדברי רבינו האר"י כאן, אין תפלתו חוזרת ריקם ומתקבלת תמיד, ורבינו הרח"ו מבאר ששם זה הוא שם "ארארית"א, ולא ביאר לנו ניקודו האמיתי.

והרמ"ק בפרדס רימונים (כשער כ"א פ"ג) ביאר שם זה באריכות, ונקדים קיצור דבריו ואח"כ נבאר לשונו בפנים. וזת"ד, דיש לדעת שהתפלה היא תכלית כל העולמות, וכמו שהרמב"ם כתב שהקב"ה

שיתן לו, ואחר שהתפלל מספיק השי"ת שמע תפלתו ונתן לו לחם, זו רק דרגה אחת של האור. ואח"כ לאחר שהתפלל וקיבל את הלחם, הוא לא רק מקבל את הלחם ובכך נגמרה ההתקשרות בינו לבורא ית', אלא גם מתגלה שכל הזמן שלא היה לו לחם, והשתוקק לחם, גם אז היתה התגלות של השי"ת (בהעלם, מתוך ההסתרה) והכל יחד נעשה התגלות גדולה של השי"ת, מבלי שתהיה הסתרה על האור, ואדרבה ההסתר והאור מתאחדים, שההסתר נעשה כלי לאור. וכ"ז נעשה בסדר הזה דווקא מפני שהקב"ה רוצה לגלות כבודו ואורו בעולם ע"י התפילה, וכל הגילוי תלוי כמה משיגים את היחוד, ע"י שמתפללים לגילוי והשלמת ההכרונות.

ועתה נבאר את שם **ארארית"א** ע"פ דברי הרמ"ק בפרדס רימונים (בשער פרטי השמות פ"ג), אך קודם לכן נקדים הקדמה קצרה בעניין ברכת שמע קולינו, ששם זה שייך לברכה זו, כמבואר בדברי רבינו האר"י.

וידוע דההפך הגמור ממצואות הקב"ה הוא עניין "אני" וישות. ואילו הקב"ה מציאותו היא בסוד "אין", שאין כלום עומד לעומת מציאותו ית'. וכל עניין ועיקר החידוש שיש בקבלה הוא שה"אני" שהוא ההיפך הגמור מאלקותו ית', הוא דייקא נעשה כלי ל"אין", ולא ההפך מה"אין" כמו שנראה בפשטות, שכן בעולם הזה נראה שה"אני" סתירה ל"אין", ובאמת אין הוא סתירה אלא כלי, בסוד "לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה". דהחושך אינו סתירה לאור וההפך ממנו בלבד, אלא למעשה הוא כלי לאור, שעל ידו מתגלה מעלת האור, כמו"ש "יהי ערב ויהי בוקר יום אחד", שאין האור מתגלה אלא מתוך החושך, דאם הכל היה אור, לא היתה נודעת מעלת האור. ואזי תתגלה הבחי' של "לילה כיום יאיר", שבאמת אין שום סתירות והפכים, רק אחדות, ושכל אחד הוא כלי לשני. והוא עניין עמוק מאד, ואכמ"ל.

אך העיקר היוצא מזה למעשה, הוא שכשאדם צריך להתפלל, כגון שחסר לו לחם, ומתפלל להשי"ת

א. ולתועלת העניין נביא כאן את כל לשונו הנוגע לנו (משער כ"א שער פרטי השמות פ"ג): הנה בתפלת רבי נחוניא בן הקנה ע"ה יחס בכתר זה השם שהוא ארארית"א ושם לו סימן בר"ת "אחד ראש" אחדותו "ראש" יחודו "תמורתו" אחד. ע"כ. ובשם זה כתב רב חמאי גאון בספר העיון, והביא בפירושו ברייתא אחת וז"ל תנן א"ר ישמעאל אותו היום היינו מסיים אני ועקיבא בן יוסף אצל רבי נחוניא בן הקנה והיה שם רבי חנינא בן תרדיון ושאלתי לרבי נחוניא ואמרת לי לו הראני כבוד מלכו של עולם כדי שיתבאר ידיעתו בלבי בשאר פעליו. אמר לי בן גאים תא ונעסוק בעזוקתא רבתא דחתימין ביה שמיא וארארית"א שמיא ובעזוקתא דארעא דאיהי אהו"י שמי"ה ואראה לך הכל. נכנסתי לפני לפנים בהיכל הקדש החיצון והוצאתי משם ספרו של ר' נחוניא בן הקנה הנקרא ספר היכולת ומצאתי כתוב בתחלת הספר כך אדיר בחדרי גדולה היושב על גלגלי מרכבתו בחתימות אהו"ה אשר אהו"ה ובעזוקתא רבתא דחתימין ביה שמיא ארארית"א שמיא. סי' אחד ראש אחדותו ראש יחודו תמורתו אחד יחיד ומיוחד אחד. ובעזוקתא דארעא דאהו"י שמיא סי' "אחד" "היה" "יהי" "יחוד והמתמצע בין שניהם הוה עכ"ל הברייתא. וע"פ הפירושים אשר נבאר בשער ערכי הכנויים אנו רוצים לבאר. והנה הכתר אדיר עליהם כי אפי' בחדרים ההם אין השגה שלימה ונכונה להשיג כי מן החדרים ההם הוא אדיר ונעלם אמנם יושב בגלגלי המרכבה שהם השבכות אשר על הכותרות שהם על ראש העמודים שהם חכמה ובינה שהם על גדולה וגבורה שהם על ב' עמודים נצח והוד יכין ובוועז. וחכמה ובינה מרכבה אל הכתר ולהם הוא גלוי יותר במה שהם נעלמים מצד עצמם לא מצד הגדולה והגבורה שנמשכים מחכמה ובינה. ואפשר עוד לפרש כי בוהר פי' הרשב"י ע"ה כי בכתר אין מציאות האצילות מתגלה בעצמותו מרוב העלמו וכל מציאות הענפים המסתעפים מעצמותו אינם אלא חו"ב והם המתפשטות בעצם הכתר לגלות ולהאציל בו בעצמו האצילות ועכ"ז אין שם אצילות אלא ע"י החסד הנעלם שם וענפיו מתפשטים בעצם הכתר. וכן הכתר נקרא חסד עילאה ונתבאר ענין זה בארוכה אצילנו בספר אור יקר בחלק ראשון בפירושו לאהדרא בס"ד. איך שיהיה משם נלמד כי החסד הפנימי הוא הבינה ומסתעף הכתר בעצם מחכמה אל הבינה ולא יותר. ואפשר כי על זה אמר אדיר ונעלם ומתגלה מציאות אדירותו בחדרי גדולה דהיינו בינה וחכמה הנעלמים בו והגדולה מסתעפת ובונה בין שתי אלו החדרים הנעלמים. ואמר היושב על גלגלי מרכבתו ירצה שהוא יושב על זעיר אנפין כמו שאמר הרשב"י ע"ה באדרא כי הוא יושב על כורסיא דשביבין דנור לאכפיא לון וכדפי' בספר הנז'

וְהָיָא, נחוניא בן הקנה קישר בתפילתו את שם
 ארארית"א עם הכתר, (ובפרט כתר דנוק, השייך
 לברכת שומע תפלה). וסימנו ועניינו של השם הנ"ל הוא
 א'חד ר'אש א'הדותו ר'אש י'הודו ת'מורתו א'חד.
 והרמ"ק מביא את רב המאי גאון, שמבאר העניין
 בספר העיון ע"פ ברייתא מפרקי היכלות וז"ל
 הברייתא תנן א"ר ישמעאל אותו היום היינו מסיים
 אני ועקיבא בן יוסף אצל רבי נחוניא בן הקנה והיה
 שם רבי הנינא בן תרדיון ושאלתי לרבי נחוניא
 ואמרתי לו הראני כבוד מלכנו של עולם כדי שיתבאר
 ידיעתו בלבי בשאר פעליו. אמר לי בן גאים תא
 ונעסוק בעזקתא רבתא דהתימון ביה שמיא
 וארארית"א שמיה ובעזקתא דארעא דאיהי אהוי
 שמי"ה ואראה לך הכל. נכנסתי לפני לפנים בהיכל

דכנודע שבברכת "שמע קולינו" בשמו"ע
 מכוונים לבנות את הכתר דנוק, שכן בכל
 הברכות האמצעיות דתפילת שמו"ע בונים את הספי'
 דנוק, חלק ע"י הארה מספי' לספי', וחלק ע"י הארה
 מפרק לספי' (מ"אתה חונן" עד "השיבה שופטינו", היא בנייה
 בדרך של הארה מספי' דז"א לספי' דנוק, ובברכת המינים
 בונים את הכתר דנוק' ע"י מספי' הכתר דז"א לספי' הכתר
 דנוק. ובג' ברכות "על הצדיקים", "ולירושלים" ו"את צמח"
 בונים את הספי' דנוק' ע"י הארה מפרק אחד מספי' נה"י דז"א
 לספי' דנוק, "על הצדיקים" – הח"ן דנוק, "ולירושלים" – בג"ה
 דנוק, ו"את צמח" – דת"י דנוק) ובברכת שומע תפלה
 בונים את הכתר דנוק' מפרק לספי'. וא"כ יוצא אפוא,
 דברכת שומע תפלה עניינה הוא כתר דנוק, שהיא
 שורש לעולמות בי"ע.

הכתר נקרא חסד עילאה ונתבאר ענין זה בארוכה אצלינו בספר אור יקר בחלק ראשון בפירושונו להאדרא בס"ד. איך שיהיה משם נלמד כי החסד הפנימי הוא הבינה ומסתעף הכתר בעצם מחכמה אל הבינה ולא יותר. ואפשר כי על זה אמר אדיר ונעלם ומתגלה מציאות אדירותו בחדרי גדולה דהיינו בינה וחכמה הנעלמים בו והגדולה מסתעפת ובונה בין שתי אלו החדרים הנעלמים. ואמר היושב על גלגלי מרכבתו ירצה שהוא יושב על זעיר אנפין כמו שאמר הרשב"י ע"ה באדרא כי הוא יושב על כורסיא דשביבין דנור לאכפיא לון וכדפי' בספר הגז' בס"ד. ולישנא דקרא נקט גלגלוחי נור דלק (דניאל ז'). ואמר כי התימת אהי"ה אשר אהי"ה הם ג' ראשונות כדפי' בשער הקודם כי שתי שמות אלו מורים על העלם האצילות בכתר ומיעוט ההשגה בו וכן בחכמה ובינה וזהו לשון אדיר, וכן לשון בהתימת פי' בהעלם כי החותם הוא המעלים הדבר החתום. ובעזקתא רבתא וכו' בשם זה ראינו למפרשים שפי' אותו מלשון ארי. והכונה על רוב הגבורה והחזק והאדירות ולזה נקרא בשם הגבור שבעולם אריה וכו'. ואפשר שמפני ששם זה הותם השמים שפי' קיום העולם חזקו ברחמיו הגדולים לבלתי יתמוטט נקרא בשם אריה המורה על הרחמים כדכתיב (יהוה א) ופני אריה אל הימין וכו'. וידוע כי למעלה בכתר תגבורת הרחמים הפשוטים ולכן נכפל השם לחזק הפעולה. ואפשר היותו לשון אריתא דדלאי הגז' בגמ' (חולין דק"ז). שעניינו השוקת שממנו משקין הנטיעות. ומפני שהכתר מקור להשקות כל הנטיעות העליונות לכן נקרא בשם זה. ומפני שהכתר מקור להשקות כל הנטיעות העליונות לכן נקרא בשם זה. ונכפלו בו אותיות א"ר להורות שהוא מקור המקורות. עכ"ל.

וביאור דבריו הוא, שהכתר הוא תגבורת הרחמים, ומשם מקור השפע לכל הנטיעות שניטיעות ממנו, כלומר הספירות הק'. ועל פי פשט דברי הגמ' שם, ביאור המילים "אריתא דדלאי" הוא לשון "שוקת" שממנו משקים לשדות ולנטיעות, וכך גם

הקדש החיצון והוצאתי משם ספרו של ר' נהוניה בן הקנה הנקרא ספר היכלות ומצאתי כתוב בתחלת הספר כך אדיר בחדרי גדולה היושב על גלגלי מרכבתו בהתימות אהי"ה אשר אהי"ה ובעזקתא רבתא דהתימין ביה שמייא ארארית"א שמייה. סי' אחד ראש אהדותו ראש יהודו תמורתו אחד יחיד ומיוחד אחד. ובעזקתא דארעא דאהוי"י שמייה סי' "אחד" היה "ויהי" יחוד והמתמצע בין שניהם הוה עכ"ל הבריייתא.

וביאור העניין הוא שהתנאים הנ"ל רצו להשיג הדביקות במדריגה הגבוהה ביותר בשכינה הק', הנקראת מלכו של עולם. ודרגה זו היא כתר דמלכות, ובה נמצאת ההשגה הגבוהה ביותר בשכינה הק'.

וגילה להם ר' נהוניה בן הקנה הסוד של "עזקתא רבתא" שהיא טבעת שחתומים בה השמים, וטבעת זו היא רמוז לכתר שהוא עגול כטבעת (והכל כמוכן בדרך משל). ועי"כ נגלה הסוד של זה השם, שהוא רומז לכתר דמלכות.

ובמנשיך הרמ"ק וזה לשונו: וע"פ הפירושים אשר נבאר בשער ערכי הכנויים אנו רוצים לבאר. והנה הכתר אדיר עליהם כי אפי' בחדרים ההם אין השגה שלימה ונכונה להשיג כי מן החדרים ההם הוא אדיר ונעלם אמנם יושב בגלגלי המרכבה שהם השבכות אשר על הכותרות שהם על ראש העמודים שהם חכמה ובינה שהם על גדולה וגבורה שהם על ב' עמודים נצח והוד יכין ובוועז. וחכמה ובינה מרכבה אל הכתר ולהם הוא גלוי יותר במה שהם נעלמים מצד עצמם לא מצד הגדולה והגבורה שנמשכים מחכמה ובינה. ואפשר עוד לפרש כי בזוהר פי' הרשב"י ע"ה כי בכתר אין מציאות האצילות מתגלה בעצמותו מרוב העלמו וכל מציאות הענפים המסתעפים מעצמותו אינם אלא הו"ב והם המתפשטות בעצם הכתר לגלות ולהאציל בו בעצמו האצילות ועכ"ז אין שם אצילות אלא ע"י החסד הנעלם שם וענפיו מתפשטים בעצם הכתר. וכן

(בתוך הכתר), דהיינו שהכתר הוא שורש להכמה ולבינה יחד, דיש לשניהם שורש ואחיזה בכתר, שהוא אור האורות ומשום כן בו דייקא נמצא שורש הסתירות. שכן הו"ב הם דבר והיפוכו, דהכמה הוא אור שנשפע ממעלה למטה, ובינה הוא אור שעולה ממטה למעלה. ועוד חכמה הוא שורש העונג, והבינה שורש העמל, והכתר הוא "אור האורות", שיש בו ב' השרשים של ב' האורות הנז' יחד.

ולביאור עניין זה צריכים אנו לדעת שיש אור שהוא בחי' כוללת, שממנו נשפע בכת אחת גם עניין המנוחה וגם עניין העמל, כב' הבחי' דמלמעלה למטה ודמלמטה למעלה, ואור זה הוא הכתר. שהח"ב כלולים בו, שזה סוד ארא"ר ד"אראריתא", שהם ב' אורות.

וכלל ב' שמסביר הרמ"ק הוא שיש בשם זה ב' לשונות יחד, לשון "ארי" שהוא זכר, בחי' חכמה, ולשון "אריתא" שהוא לשון נקבה, בחי' בינה, וזה רמז ליהוד הו"ב תוך הכתר.

והכלל הג' הוא שפי' ארא"ר מתוך כלל השם הנז', יש בו אופן נוסף והוא שאותם ב' אורות דהו"ב מתייחדים מהוץ לכתר אחר אצילותם (מלבד מה שנשרשים ומתייחדים בתוך הכתר).

עד עתה דיברנו על השם בכללותו, דהיינו ארארית"א, שהוא בכתר הכולל "ארי" – חכמה, ו"אריתא" – בינה, שהוא אור האורות ומקור ב' הבחי' דהו"ב יחד. ועתה נבאר פי' הר"ת דהשם הנז' "א'חד ר'אש א'חדותו ר'אש י'הודו ת'מורתו א'חד".

ומבאר הרמ"ק ביאור הר"ת של שם זה וזה לשונו: אחד ראש וכו' פי' ידוע כי אחד הוא מציאות האחדות בעצמו, אמנם מלת מיוחד הוא התחברות הדבר שנתחבר יהוד מיוחד. עכ"ל. ומבואר בראשונים כי הקב"ה נקרא "אחד יחיד ומיוחד", וביאר בעל התניא ש"אחד" הוא באצי', שיש שם י' כלים המתאחדים לאחדות אחת, ו"יחיד" הוא

בנמשל, דהכתר שבו נמצא השפע ותגבורת הרחמים, הוא כדומת השוקת, ששאר הספי' מקבלים השפע ממנו.

ועד כאן פי' הא' דהרמ"ק על זה השם, ומבאר עוד וז"ל: עוד אפשר היות פירושו מלשון אור כי הוא אור לכל האורות. עכ"ל. וזה ביאורו השני דהרמ"ק, ובספ"כ ביאר ב' פי' על השם: הא' שהוא מקור השפע, והב' שהוא אור האורות (ולהלן נחבר ב' הפירושים לא' בע"ה).

ומקשה הרמ"ק דעכ"ז קשיא לן טובא כי שם זה ("אריתא דלאי", שעל פיו מתבאר השם הקדוש הנז') הוא לשון נקבה ומן הראוי להרחיק ענין הנקביות מן הכתר. שהרי ידוע שבכתר אין עניין דין, וכל בחי' נוק' היא דין, והכתר כולו רחמים. ומה שייך שם עניין נוק'?

ומתריץ הרמ"ק וזה לשונו: אלא שמתוך כך נוכל לומר כי הוא כינוי אל הבינה שבכתר כדפי' ענין זה בארוכה בשער ממטה למעלה בפ"ה. ועתה בזה יצדק אומרו ובעזקתא רבתא, דלא קאמר רבא אלא רבתא לישנא דנוקבא. ופי' דבריו עזקתא היא בינה ובה נחתם ונמצא ונאצל הת"ת הנק' שמים. או ירצה דחתומין ביה שמייא פי' הטבעת היא הבינה בסוד אויר אור י' יהי אור שפי' בספר אור יקר בשער ג'. והנה השמים שהוא הת"ת עם השש קצוות חתומים בעצם הטבעת. והנה הטבעת היא הבינה בכללות כתר וחכמה. והחותם הוא הת"ת שהוא מציאות הדעת הנעלם בה. ואפשר על דרך זה לבאר כי א"ר הוא ארי זכר ואריתא נקבה להורות על יחוד החכמה והבינה יחד בתוך הכתר. עכ"ל. וביאור כללות דבריו הוא שבכתר יש יחוד חכמה ובינה דקודם אצילותם לב' פרצופים, ועפי"ז יתבארו להלן דברי האר"י בעניין השם הזה.

ומדבריי הרמ"ק עד עתה נתבארו ג' כללים בעניין הכתר והם: הא' כי הכתר הוא אור ורחמים פשוטים ויש בתוכו ב' מיני אורות המתקשרים זביז

וזמ"ש הרמ"ק וזה לשונו: אמנם יהוד שני אשר לחכמה ולבינה והוא יהודם אחר אצילותם במקומם אבא ואימא, יהוד זה יקרא בשם יהוד כי אחר שלא היו מיוחדים נתייחדו. עכ"ל. ויוצא אפוא שיש ב' יהודים, הא' קודם שנתפרטו לאו"א, והוא בסוד "אזיר" ואחדות הפשוט, שלא היה פירוד קודם לכן. והב', שאחרי שנתייחדו בכתר, נתפרטו לאו"א, ושוב נתייחדו לאחר מציאות של פירוד.

וזממשיך הרמ"ק וז"ל: ולהיות כי אין ביניהם פירוד לעולם כי לעולם ג"ר חשובות כאחד אמר "אחד ראש" אחדותו. פי' אחד הוא כינויים האמתי בתחלת אחדותם יחד דהיינו קודם אצילותם. עכ"ל. ופי' הדברים הוא דכשהיו חו"ב מחוברים יחד בסוד אויר בתוך הכתר, קודם אצילותם, היו נק' אחד, וזה "אחד ראש". ומה שאמר "אחדותו ראש", דהיינו אחר שנתייחדו שוב אחר אצילותם.

וזממשיך בתוך לשון הרמ"ק וז"ל: וכן הוא אחד ג"כ "ראש" ייחודו דהיינו יהודם אחר אצילותם. וגם בהיות חלוף זה דהיינו בהיותם נפרדות חו"ב הם אחד וז"ש "תמורתו" אחד פי' גם בהיות תמורות הייחוד כינויים האמתי הוא אחד כי לעולם לא ישתנה לא יחסר ולא יעדיף. עכ"ל.

ועתה אנחנו רוצים להיכנס לביאור סוד הכתר של השי"ת, שהיא ההשגה העיקרית בקבלה, וכידוע שכל ההשגות שבקבלה הן בסוד הכתר, והשגה זו היא הכתר בעצמו. והנה אנו רואים בתחילת הע"ה (די"א ע"א) פי' שם הוי"ה, שהוא היה הווה ויהיה, ורמזים בזה העניין כל רזי הקבלה, דהיינו שקודם הבריאה היה אחדות הפשוט בסוד "היה", ואחר הבריאה יחזור העולם לאח' הפשוט בסוד "יהיה", ועתה בזמן שהעוה"ז קיים הוא בחי' "הווה", ולעת"ל, כשיחזורו העולמות לאחדות הפשוט, יתגלה שגם בזמן קיום העולמות, דהיינו בזמן "הווה" ג"כ היה אחדות פשוט. ודווקא ע"י שיש בין ב' הזמנים דהיה ויהיה, זמן שמכסה ומעלים על האחדות

בא"ק, שיש בו את עולם העקודים, שיש בו רק כלי יחיד, ונמצאים בו כל חי' אורות יחד. ומילת "מיוחד", פי' הוא שאפי' במקום הפירוד (עולמות ב"ע) יש בו אלקות בהעלם, שכן דבר פשוט הוא שבאצי' מאיר אלקות בגילוי, וכ"ש בעולם ס"ג דא"ק והיצוניותו שהוא אח"פ (ועולם העקודים), אלא דאפי' בבי"ע נתהפך הכל לאחדות הפשוט.

ועומק מילת מיוחד ע"פ דברי הגאונים, הוא ש"מיוחד" הוא לשון התקשרות והתחברות של ב' דברים הנראים נפרדים, שהאלקות מתחבר בהעלם גם בבי"ע, אפי' במקום שלא נראה בו בגילוי האחדות. ועד כאן ביאר המילים "אחד ראש" שפירושה הוא שהוא (השי"ת) מציאות האחדות. וממשיך הרמ"ק וזה לשונו: ועתה נודע היות יהוד חכמה ובינה בב' פנים אם מציאות יהודם בסוד אויר דהיינו י' חכמה אור בינה מיוחדים אויר. עכ"ל.

וביאור דבריו הוא דהכתר נקרא אויר, משום דיש בו יהוד חכמה ובינה, שהחכמה היא יו"ד כנודע, ונכנסת בתוך ה"אור" שהוא הבינה, שהיא יותר מנושמת מן האויר דבכתר.

דכנודע דיש כמה בחי' בכתר, והן אויר, מים, ואש, שהם ג' אמות "אמ"ש", שכנודע העולם נברא בכח"ב (או בחכ"ד, או בחג"ת או בנה"י, תלוי לפי בחינתו), ונקראים אמ"ש – אויר (כתר), מים (חכמה) ואש (בינה). והאויר הוא התחברות של מים ואש, שזה סוד הכתר, שמתחברים בו חו"ב. וזמ"ש הרמ"ק דזהו מציאותם קודם אצילותם בהיותם בכתר עצמו חכמה בתוך הבינה ושתיים בתוך הכתר וזה הייחוד יקרא בשם אחדות כי אינם נפרדים שנתייחדו אלא לעולם היו אחדים מתהלתם. וזה יהוד הנקרא "אזיר" ו"אחד" ממש, שנעשה קודם שנתחלקו להיות חו"ב כב' פר' נפרדים. אמנם הייחוד השני הוא אחר שנאצלו ונתהוו לפר' אבא ואימא הנפרדים זמ"ז, והוא נקרא "יהוד", שקודם היו נפרדים ואח"כ נתאחדו.

אותה בכחי' אספקלריא המאירה. וזו היא נקודת האמת והסוד הגנוז בפס' "מה רב טובך", שסוד זה גנוז לצדיקים בכתר דנוק', שה"ס ההכל היוצא מפה דאריך (תי' י"ב) שבא מתי' ז' ("ואמת") שהוא האמת הגמור, שנרמז ביחוד הנעשה בפס' "מה רב טובך", שממתיק כל ק"ך צירופי אלפים. וזה נרמז בתיבות "נגד בני אדם" ששם הוא יחוד הוי"ה אלפים, הנקרא "יחוד האמצעי".

ומכאן אנו חוזרים למה שנתבאר בתחילה, שברכת שומע תפילה היא בכתר דנוק', ובכתר ה"ם אוי"ר, כמו"ש הרמ"ק, דהיינו יחוד חכמה ובינה בתוך הכתר קודם אצילותם לב' פר', ושם השורש לפירוד שנתפרדים אה"כ, אך גם הוא שורש היחוד שתייחדו אחר שנתפרדו. ובכתר מתגלה שגם ההתחלה, שהיו מאוחדים קודם שנתפרדו, גם הסוף, שנתייחדו לאחר הפירוד, וגם האמצעי, שהיו נפרדים ללא יחוד, הכל הוא מציאות אחת של אחדות הפשוט.

אבל היות וזה סוד גדול, א"א להסביר ולפרט זאת כ"כ, שכן משום שאנו משיגים את הזמן בשלבים זאח"ז, שקודם היה – אלקות, הוה – פירוד ויהיה – אחדות, אין אנו יכולים להבין שכל הזמנים יחד הם אחדות פשוט.

ועיקר העניין של שם הוי"ה הוא היו"ד שמושיג את ההו"ה, שגם ההוה הוא אחדות ואלקות, וזה ע"י שמושיג ההי"ה, שבהתחלה היה הכל אלקות, וגם משיג היהי"ה, שלעת"ל יחזור הכל לאלקות. וכ"ז הוא משיג מחשם הק' דג' פעמים הוי"ה^ה, שבהם מפורש עניין היה הוה ויהיה, שבשם הוי"ה הפשוט לא

הפשוט, יתגלה לבסוף היחוד בתוספת קישוט^ב, שכן אין האור מתגלה אלא מתוך החושך. ועי"ז יודע לבסוף שמלבד מה שיהיה או, שיחזרו העולמות לאחדות הפשוט, שיתגלה שגם כל זמן קיום העולמות היה מצב של אחדות הפשוט, ודבר זה יהיה בכחי' תוספת קישוט ליחוד של לעת"ל.

ועתה אנו רוצים להשיג את היחוד דג' הזמנים יחד, ד"היה", וד"היה" והזמן שביניהם (של מציאות העולמות).

ובשיעור הקודם למדנו את עניין היחוד ד"מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" (הנמצא בתיבות "כי אתה שומע תפילת כל פה" בברכת שומע תפילה), שיש בכוננתו סוד מאוד טמון וצפון, שאפי' האבות הקדושים לא נתגלה להם סוד זה, אלא ע"י משה רבינו ע"ה. ונתגלה סוד זה למשה רבינו ע"ה בלבד, מפני שהיה מתנבא באספקלריא המאירה, שנבואה כזו נמשכת מפה דאריך שהוא תי' י"ב דדיקנא הנרמז במילים "אשר נשבעת לאבותינו", שעתידים האבות הקדושים להתרחץ באור היוצא מפה דאריך (כלומר שיקבלו נבואה משם), ותי' י"ב הנ"ל מקבל אורו מתי' ז' הנרמז במילת "ואמת". דהיינו שמושה רבינו ע"ה היה דבוק בסוד האמת, ושורש האמת הוא ש"אין עוד מלבדו".

והאמת היא דכל א' יודע לפום דרגא דיליה מזו האמת, אך רק משה רבינו ע"ה שהמתיק את כל ק"ך צירופי אלפים, ואת מציאות ה"כרסיא דשביבין", שהיא סוד מציאות הדין וההסתרה, ויכל לראות תוך כל הדין וההסתרות את מציאות האל ית' וית', ועי"ז זכה ומקבל הנבואה פב"פ, ויכול לקבל

קישוט. שההווה מתוקף הסתרתו, כשחוזר ומתהפך לעת"ל לאלקות מגלה את בחי' האלקות בתוספת קישוט ואכמ"ל.

ויש לבאר מה שאנו מדברים עתה מכתר דנוק, שכנודע דכתר הוא כח הרצון שבנפש, ופי' לענייננו הוא שהנוק' רוצה להתייחד עם ז"א ע"י זו ההשגה, וע"י ההשתוקקות שלה לקבל את זאת ההשגה, עולה אליו ומתייחדת עמו ומקבלת זאת ההשגה. אולם קודם הייחוד, צריך לדעת ולהבין מה רוצים לקבל, ודבר זה יכול לקחת זמן רב, אפילו שנים רבות, אך סוף כל סוף מגיעים לזה, אך העיקר הוא הרצון, ובלי רצון א"א להשיג כלום. אולם אין אנו יודעים איזה דבר יש לרצות. ויש לנו לרצות את זאת ההשגה דהכתר דנוק', דאין עוד מלבדו, ואזי כבר ע"י זה הרצון, מתעוררת באדם בחי' הכתר דנוק', ואח"כ כשוכים להתייחד עם ז"א (דהיינו השי"ת) זוכים לזה האור בגילוי סוד היחוד ש"אין עוד מלבדו".

מבוארות בפירוש כל אותיות ד"היה הוה ויהיה"י, רק בג"פ הוי"ה, שהוא הנקרא שם בן י"ב, שהוא פי' לשם הוי"ה"ה, שבו עצמו מתגלה העיקר, שהוא שמא שלים, שהוא יחוד הוי"ה אלקים, שקודם הבריאה הוא בחי' כתר, יחוד הוי"ה אהי"ה, שהכל אלקות, ואחר הבריאה הוא יחוד הוי"ה אדני (ויווג דיסודות?), שגם אז יהיה הכל אלקות, והעיקר הוא השגה זו של הוי"ה אלקים, שזה מובא ביחוד "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" שגילוי השם הנ"ל הוא המוב הצפון לצדיקים, וכח הנבואה הניתן רק לצדיק היכול להכנס בתוך ק"ך צירופי אלקים שה"ם ההסתר של הבריאה ושל המציאות הקיימת עתה, ומאמין שגם בתוך כל ההסתרה הכל אלקות, ע"י שדבוק במה שהיה קודם הבריאה ומה שיהיה אחר הבריאה, שהכל אז הוא אלקות ואחדות פשוט.

ועי"ז מגיע להשגה שההפך הוא הישר, שהק"ך צירופי אלקים, דהיינו הדין וההסתרות, אינם מכסים על האלקות כלל, אלא מגלים אותה בתוספת

"אחד ראש אחדותו" שהחז"ב היו מחוברים בכתר, הוא כקודם הבריאה שהכל היה אחדות הפשוט, בבחי' "היה" ויהוד הוי"ה אהי"ה.

"ראש יהודו" שהחז"ב נתייחדו שוב אחר שנאצלו, הוא כנגד לעת"ל, שיעלו העולמות ויתכללו באורו הפשוט, בבחי' "יהיה" ויהוד הוי"ה אדנ"י.

"יהודו תמורתו אחד" הוא כנגד הזמן הזה, שבו העולמות נפרדים, וע"י גילוי היהוד לעת"ל, יתגלה שגם בזה"ז העולמות לא יצאו כלל מאחדות הפשוט, על אף ההסתרה שהיתה כביכול, בבחי' "הוזה" ויהוד האמצע – הוי"ה אלהי"ם.

וזה עיקר הכוונה בשם הנ"ל, והיא כדי שהאדם יזכה להשיג סוד שם הויה ב"ה, וסוד היהוד הנעלם, וזה כל עניין ההשתוקקות והרצון (שהוא בחי' הכתר) של המל' נוק' קדישא, וזה כל ההשתוקקות והרצון של נשמות ישראל, וזה כל עניין התפילה, לגלות יהודו ית' וית' (וכפי שיוצא מדברי האר"י כאן).

ויש לאדם לזכור שהקב"ה שומע תפלת כל פה, ואדם צריך להתפלל לקב"ה על צרכיו בדרך של גילוי היהוד, כגון שצריך לחם, ומדוע הוא צריך לחם, כדי להשיג אלקותו ית', משום שכשאינו לו לחם, הרי זה מסתיר את מציאותו ית', שדרכו להיטיב. וממילא, כאשר יקבל לחם, תתגלה מציאותו ית' ביתר שאת, שגם בשעה שלא היה לו לחם, וגם עצם ההשתוקקות שהיתה לו לחם, היו גילוי ית'. וכך כל התפילה כולה, היא ע"מ לגלות את השי"ת בעולם, שהכל כאשר לכל, גם בזה"ז (ע"י הגילוי דלעת"ל) הוא גילוי אלקות, שאין עוד מלבדו כלל.

ותאזותו של הקב"ה היא "שתהיה לו דירה בתחתונים", ותאזות נשמות ישראל הוא שיהיה לקב"ה גילוי ודירה בעולם הזה, וזה עניין ברכת שמע קולינו שהוא כתר דמל', בחי' ההשתוקקות דהנוק' שהיא שרש נשמות ישראל. וזה עניין הנבואה, שבאה ע"י גילוי היהוד. וכיצד תחזור הנבואה לישראל, שכן הקב"ה רוצה שתחזור

וכמ"ש דקודם לזה היהוד, צריך לברר מה רצון הנוק' ומה התכלית שהיא מחפשת. והתכלית שהנוק' מחפשת היא בחי' "תכלת", וה"תכלת" עפ"י המבואר בדברי רבינו האר"י הוא עניין התכלית שהוא חילוף שמאל דאבא (כינות וגבו שלו) בימין דאימא (שנעשים חכמות וחסדים שלה, כמבואר בשעה"כ דרושי הציצית) דהיינו חכמה ובינה דנוק'. שזה עניין מה שהנוק' רוצה לידבק ולהתייחד בה', אפילו אם המצב אומר להיפך, והכל בהסתר ח"ו, שהיא רוצה לראות שהכל הוא מציאות הוי"ה ית' שמו וזה עיקר גילוי ית' להתגלות בסוד התוך דמציאות העולמות שבזמן הבריאה.

ונחזור לעניינו של ביאור שם **"אראריתא"**, והר"ת שלו "אחד ראש א' אחדותו ראש י' יהודו ת' מורתו א' אחד", כפי שרבינו הרמ"ק מסביר לנו זאת, שנאנו כמו מתבודדים כביכול בברכת "שמע קולינו", ובונים את הכתר דנוק' ע"י הארה מפרק לספי' כנז"ל, וכן ע"י היהוד דמה רב טובך הנ"ל, ואח"כ מכוונים שם **"אראריתא"**, ובכללות השם, מכוונים שהוא סוד כתר, שהוא חיבור ארי (חכמה) ואריתא (בינה) יחד.

ובפרטות הר"ת הוא **"אחד ראש אחדותו"** – שבתחילה, היו חו"ב בסוד המציאות דאחדות הפשוט, שהיו נמצאים בכתר בלבד, מאוחדים לגמרי ולא נאצלו לב' פרצופים, והיו ג"כ בסוד או"ר – אור י', כנ"ל, ואח"כ "ראש יהודו" – שלאחר שנאצלו, שוב נתייחדו, וזה ביאור לשון יהוד, שהוא חיבור הנפרדים משכבר, ואז עי"כ זוכים להבין שבאמת אפי' כשהיה זמן שהיו נפרדים החו"ב לב' פרי, אעפ"כ היו מאוחדים באחדות הפשוט, וזה מ"ש **"תמורתו אחד"**.

וכל אחד ואחד מהיהודים הנ"ל הנרמזים בפס' "מה רב טובך" (עיין היטב בסידור הרש"ש מהם היהודים הנרמזים שם) מכוון כנגד חלק אחר בבריאה, ונרמז גם בשם הק' הנ"ל, באופן זה:

שיש לידבק בשמו ית', דהיינו לידבק בקדוש ברוך הוא שמתגלה דרך שמו, ושמו ית' הוא התגלות של כל התורה כולה, וכללות כל התורה הוא רזא דשמיה, וכל העניין של שמו הוא "היה הווה ויהיה", הכל היה השי"ת והכל יתהפך ויכלל חזרה בהשי"ת, וגם עכשיו הכל (בהעלם קיים ע"י) השי"ת. וכל העניין הוה, מי שידע איך להשיגו בדרך נכונה, יזכה לידבק בו ית', ולהמשיך גילוי אלקות בתחתונים כרצונו ית', ששמו של הקב"ה כולל דביקות בה' ברצוא ושוב, ברצוא – לידבק בהשי"ת תכלית הדביקות, ובשוב – לגלות אורו ית' בכל העולמות, וזה בעצמו עניין "היה הווה ויהיה", וגם עניין גילוי ההסתרה, לגלות את השי"ת יותר ויותר, בסוד עומק רום ועומק תחת, שנקשרים זב"ז, שככל שנגלה לנו השי"ת בעומק תחת, בתכלית ההסתרות, כך מתגלה עי"ז עומק רום עוד יותר, וכן להיפך, שככל שאדם מתקשר יותר לעומק רום, לדביקות אלקות בתכלית הדקות, כך אפשר לגלות אלקות יותר ויותר בעומק תחת, בתכלית ההסתרה. וככל שדבוק בהשי"ת יותר ויותר, כך יכול לגלות מציאותו ית' במקומות יותר ויותר שפלים.

וזה כלל גדול בעבודת ה'. כגון שכנדוע דבימות החול א"א לאכול בקדושה כמו בשבת כידוע, שבשבת גם המאכל והמשתה נתהפך לגילוי אלקות, שכל יהודי ויהודי לפי דרגתו, זוכה לתוספת דביקות בשבת, וכ"ש הצדיק הגדול. שעיי"ז זוכה לגלות אור השי"ת בעוד מקום של הסתר.

וזה עניין "היה הווה ויהיה" ושל שם ארארית"א, שמי שזוכה לכוון שם זה על אמיתו, ומגיע עי"ז לדביקות הזו שרצונו הוא "לאשתאבא בגופא דמלכא", ברצוא ושוב, ברצוא – ליכלל לגמרי בהשי"ת, ושוב – לגלות אלקותו בעולם. וממילא עכשיו הקב"ה "שומע תפילת כל פה", שכנה עתה הרצון והכתר דמלכות נוק' קדישא, ועי"ז נעשה היהוד של "שים שלום", ומכל אלו היהודים יעשה היהוד הגדול לעת"ל בביאת משיח צדקינו בב"א.

הנבואה, וכל אחד ואחד מבני ישראל יהיה נביא, כמו"ש "ונתתי מבניכם לנביאים", אבל אין נבואה רק דרך היהוד והביטול, שאדם צריך לכוון לעולמות של הביטול. וביטול אין זה דבר קטן כפי שאנשים חושבים, שלומדים עניין זה דעולמות הביטול ברגע אחד ובזמן קצר, וע"י כן האדם יודע שהכל הוא אלקות ובטל במצי' ותו לא. אלא עניין זה של הביטול נלמד במשך כל החיים, שבכל יום ויום כפי בחינתו ועבודת השי"ת שלו, מתחדש עניין של ביטול באופן אחר ודרגא אחרת, שהצדיק צריך להתעלות בכל יום ויום בסוד היהוד, שזה שורש התורה כולה, ונקרא "רזא דרזין" שכולל כל סודות התורה כולה, שכל הסודות בסתם הם "רזין", וכולם מלבישים ומכסים על זה הסוד שהוא "רזא דרזין", שעניינו הוא לגלות יהודו ואחדותו ית', ובאמת אין מילים די באר עניין זה, שכל הקבלה הוא לבושים על זה הסוד, של גילוי יהודו ית'. וממילא כל מה שאדם לומד בעניינים הללו בספרים המדברים מסוד היהוד, ומבקש על ענייניו הפרטיים בדרך הזו, ועי"ז כונם יותר ויותר לפי מדריגתו בסודות הללו.

אבל כמו שבכל דבר יש כלל ופרט, והפרטים כאן עמוקים וארוכים מני ים. אך הכלל מבואר, וצריך לבא מן הכלל אל הפרט, ואח"כ מן הפרט אל הכלל, ושוב אל הפרט וכן לעולם, עד שיוזכה להשיג זה הסוד לבלי סוף, שזו עיקר התשוקה של נשמת האישי הישראלי. שאין לנשמת אישי הישראלי שום תשוקה אחרת, מלבד לאשתאבא בגופא דמלכא, ואין שום רצון בעוה"ז, רק להתניח עם השי"ת, וכל מה שאדם לומד ומתפלל ועושה מצוות, הכל הוא רק לבושים לרצון הנ"ל של הנשמה (וכמובן שא"א בלעדיהם, שהם דווקא הדרכים לגלות יהודו ית', ומהם אין לגרוע ח"ו), לידבק בהשי"ת וליכלל בו, ולאשתאבא בגופא דמלכא.

והנה אחר הדברים האלה, איך זוכים לביטול. ומבואר בספה"ק דזוים לכך ע"י "ובו תדבק",

